

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

З.М. Шыбыхъум шыгъуцъу
«Адыгэ Республикэм
изаслуженнэ юрист» зыфиорэр
фэгъэшъошэгъэным ехъылагъ

Законностым игъэпытэнкIэ гъэ-
хъагъэхэр зэришыгъэхэм ыкIи
ильэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фы-
рицъу Иоф зэришIэрэм афэшI шыгъ-
хъуцъу «Адыгэ Республикэм иза-
служеннэ юрист» зыфиорэр

Шыбыхъу Заур Мухъамэд
ыкIом — Адыгэ Республикэм и
Арбитраж суд итхъаматэ игуадзэ
фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм
и Президенту
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 1, 2011-рэ ильэс
N 30

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ

Адыгэ Республикэм и Президенту
ТхъакIушынэ Аслъан Адыгеим ыкIи Пшы-
зэ шъолъыр ащыпсэурэ быслымэнхэм
ямуфтиеу Емыж Нурбий мэлылфэгъум и
1-м зэлукIэгъу дырилагъ. Быслымэн дин-
ным ылъэныкъокIэ Иофыгъоу шылэхэр
зэшIохыгъэ хъунхэм пае законодательнэ
хабзэм илыкIохэу Адыгэ Республикэм и
Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу
Федор Федоркорэ ащ игуадзэу агъэнэ-
фэгъэ Iэщэ Мухъамэдрэ (партиеу «Единэ Россием» и
Адыгэ шъолъыр къутамэ иполитсовет и Секретарь)
къызэрэригъэблэгъагъэхэр Президентым къылуагъ.

Хабзэмрэ динымрэ зэготхэу
зэрэздэлажэхэрэр, Президен-
тэу ТхъакIушынэ Аслъан дин
Иофхэм ыналэ зэрэтыригъэтырэр
муфтиеу Емыж Нурбий пэублэм
къышыхигъэщыгъ.

ГукIэгъур, шулэзгъур, шъэ-
багъэр цыфхэм, ныбжьыкIэхэм
агу илынхэм пае динлэжхэм
зэрэхэрэ Иофхъабзэхэм ар къа-
тегушылагъ. Ахэмэ зэу ащыцъ
философэу Вячеслав Полосиныр
мы мазэм и 4 — 6-м кырагъэ-
блэгъэнышъ, апшъэрэ къэралы-
гъо еджэпIитIум, мэщытым,

драматическэ театрэ лекции
къызэрэащеджэштыр. Джащ фэ-
дэу Темыр Кавказым имуфтие-
хэр тиреспубликэ иныбжьыкIэ-
хэм алуIэхэмэ зэрашIоигъор
Емыж Нурбий къылуагъ.

Мыщ дэжым Президентыр а
зэлукIэгъухэм пшъэрылъэу ялэ-
щтым къакIэупчIагъ. Экстримиз-
мэм, терроризмэм апэуцужыгъ-
энымыкIэ мэхъанэ илэмэ, мамыр
щылакIэу республикэм илър
зэщамыгъэкъоштымэ республи-
кэ пащэр еупчIыгъ. Муфтием
къызэрилуагъэмкIэ, ныбжьыкIэ-

Президентым изэлукIэгъухэр

хэм япIункIэ ащ шлуагъэ къы-
хышт, егъэзыгъэкIэ КъурIаныр
зыми рагъэшIэштэп, мамырны-
гъэ хэгъэгум илынхэм динлэж-
хэр къыфэджэштх.

Нэужым Иофыгъоу зыгъэгумэ-
кIыхэрэм муфтием яугъу къы-
шыгъ. Ахэр мэщытхэм ащыш-
хэм гъэцкIэжыныр зэрэщыкIа-
гъэр, нэбгырэ 51-рэу Иоф зышIэ-
р динлэжхэм аратышт лэжъа-
кIэр зэрафимыгъэкъурэр, адыгэ
къэхэлъакIэу ашIыштым пае
чыпIэ къыхахыныр, нэмыкI-
хэри.

— ГумэкIыгъоу, шыкIагъэу
шъуилэхэм афэгъэхыгъэ тхылъ-
хэр къэжыгъэхъазырых, — къы-
луагъ ТхъакIушынэ Аслъан. —
ЗэрэфлэжыштымкIэ Iэпылэ-
гъу тыкышъуфэхъушт, шъори

лэжкIэ зилэ цыфхэм яшлушIэ
къызыфэжыгъэфедэзэ, хэкIы-
плэхэм шъуалъыхъун фае.

Мы мэфэ дэдэм Президентым
муниципальнэ образованиеу
«Красногвардейскэ районым»
и административнэ ипашцэу Тхъэ-
лээнэ Вячеслав ригъэблэгъагъ.
2010-рэ ильэсым социальнэ-эко-
номикэ хэжъоныгъэхэу районым
ышIыгъэхэм, джыри зэшIохыгъэн
фаехэм бгъуитIур атегушылагъ.

БэмышIэу хэдынхэу кIуагъэ-
хэр дэгъоу Красногвардейскэ
районым зэрэщызэхашагъэмкIэ,
процент 90-м ехъоу цыфхэр къе-
кIуалIэхэ, партиеу «Единэ Рос-
сием» амакэ зэрэфатыгъэмкIэ
Президентыр зэрафэразэр пэу-
блэм къышIуагъ.

ЧыпIэ зыгъэIорышIэжыпIэ-
хэм азыфагу шыкIогъэ респуб-
ликэ зэнэкъокъум Красногвар-
дейскэ районым апэрэ чыпIэр
къышыхыдихи, сомэ миллиони
2,5-рэ ратыгъ. Администрацием
ипашцэу къызэрилуагъэмкIэ, икIы-
гъэ ильэсым районым иэкономи-
кэ ыкIи социальнэ лъэныкъохэр
зэтырагъэпсыхъанхэмкIэ бюджет
зэфэшъхъафхэм къарыкIыгъэ
сомэ миллион 218,2-р агъэфе-
дагъ. Адрэ ильэсхэм ялбыты-
гъэмэ, промышленнэ комплек-
сым, мэкъумэш хызмэтым гъэ-
хъэгъэ дэгъухэр зэрашIыгъэр
Тхъэлээнэ Вячеслав къыхигъэ-
щыгъ. Псауныгъэр къэухъумэ-
гъэным, кIэлэеджакIохэм ягъэ-
шхэн, кIэлэцIыкIу ыгъыплэхэр
зэрафимыкIухэрэм, миграцием
ылъэныкъокIэ къэуцурэ Иофы-
гъохэмэ пащэр къатегушылагъ.

2010-рэ ильэсым Красногвар-
дейскэ районым шызэрэхэгъэ
ИофшIэным осэ гъэнэфагъэ Тхъа-
кIушынэ Аслъан къыфишыгъ.
Хэжъоныгъэхэр къыхигъэщыгъэх
ыкIи къадэмыхъуэгъэхэмкIэ ашIэн
фаехэм аналэ тыраригъэдзагъ.

ИШЪЫНЭ Сусан.

НыбжьыкIэхэр бзэджэшIэным щыухъумэгъэнхэм пай

Адыгэ Республикэм
ипрокуратурэ правэ-
ухъумэкIо органхэм япа-
щэхэр зыхэлэжыгъэ
координационнэ зэлукIэ
тыгуасэ зэхищэгъагъ.

Зыныбжь имыкIуэгъэхэм бзэ-
джэшIагъэу зэрэхъэхэрэр зэхэ-
фыгъэ зэрэхъухэрэм, кIэлэцIы-
кIухэм адызэрэхэрэ бзэджэшIа-
гъэхэм зэралыплэгъэхэрэм ыкIи
ахэм зэрэхэрэ бзэджэшIагъэхэр
нахь макIэ шыгъэнхэмкIэ къэ-
ралыгъо хабзэм ыкIи чыпIэ зы-
гъэIорышIэжыпIэхэм Иофэу
ашIэрэм ар афэгъэхыгъагъ.

Координационнэ советым хэ-
тых республикэм иправэухъумэ-
кIо органхэм япашцэхэр, ащ ипашц
АР-м ипрокурорэу Сергей Охлоп-
ковыр.

ЗэлукIэм кырагъэблэгъагъэх
правэухъумэкIо органхэм яло-
фышIэхэм анэмыкIэу АР-м и
Премьер-министрэ игуадзэу
Алексей Петрусенкэр (ар зы-
ныбжь имыкIуэгъэхэм ялофхэм-
кIэ ыкIи ахэм яфитыныгъэхэр
къэухъумэгъэнхэмкIэ респуб-
ликэ комиссием ипашц), АР-м
гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ

иминистрэу БеданыкIо Рэмэза-
нэ, ИофшIэнымкIэ ыкIи социаль-
нэ хэжъоныгъэмкIэ министрэу На-
талья Широковар, федеральнэ
къулыкIум потребительхэм яфи-
тыныгъэхэр къэухъумэгъэным-
хэкIэ АР-мкIэ и ГъэIорышIанIэ
ипашцэу Аджырэ Аслъан, транс-
портнымкIэ Шытхъалэ ипрокуро-
рэу КIыкI Исмахилэ, прокуро-
рэм иветеранхэм ыкIи ипен-
сионерхэм я Урысые обществен-
нэ организацие и Адыгэ чыпIэ
къутамэ итхъаматэу ГъонэжыкIо
Муратбек.

ЗэлукIэр зэрищагъ АР-м ипро-
курор шъхъалэу Сергей Охлоп-
ковым. Доклад зэлукIэм къыщи-

шIыгъ ащ игуадзэу Джэндэрэ
Эдуард.

Ащ къызэрилуагъэмкIэ, АР-м
ныбжьыкIэхэм шызэрэхэрэ бзэ-
джэшIагъэхэм япчъагъэ нахь ма-
кIэ хъоу ригъэжыгъэми, сабий-
хэу социальнэ чыпIэ хылыгъэ ит
унагъохэм ащыпсэухэрэм япчъа-
гъэ къыкIечымы, къэралыгъо ха-
бзэм ыкIи чыпIэ зыгъэIорышIэ-

жыпIэхэм мы лъэныкъомкIэ
ялофшIэн икIу фэдизэу амыгъэ-
цакIэу къыхэкIы.

Сабыйхэу ыкIи унагъохэу со-
циальнэ чыпIэ хылыгъэ итхэм
яхылыгъэу материалхэм ыкIи
кIэлэцIыкIухэм бзэджэшIагъэу
адызэрэхъэхэрэм къагъэлъагъо
мы Иофым фэгъэзагъэхэм ялорэ
яшIэрэ зэрэзэхэмылър. Ащ
къыхэкIэу кIэлэцIыкIоу Иоф зы-
дэшIэгъэн фаехэр игъом къыха-
гъэщыхэрэп.

2010-рэ ильэсым ыкIи 2011-рэ
ильэсым иапэрэ квартал респуб-
ликэм ипрокуратурэ законыр
аукъуагъэу гъоготыу 1718-рэ къы-
хигъэщыгъ. Ахэм якIэуххэмкIэ

дисциплинарнэ пшъэдэкIыж
нэбгырэ 230-мэ арагъэхыгъ,
69-мэ афагъэпытагъ, проку-
рорхэм яунашъокIэ админист-
ративнэ пшъэдэкIыжэу IэнатIэ
зилэ нэбгырэ 75-мэ арагъэхыгъ,
судым иск 362-рэ фырагъэ-
хыгъ.

Прокурор улъэкIунхэмкIэ
уголовнэ Иоф 28-рэ къызэлъа-
хыгъ. Ахэр зыныбжь имыкIу-
гъэхэм афэгъэхыгъэу законхэр
зэрамыгъэцакIэхэрэм ыкIи кIэлэ-
цIыкIухэм яфитыныгъэхэр зэра-
укохэрэм яхылылагъэх.

ЗэлукIэм къышыгушылагъэх
гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ
министрэу БеданыкIо Рэмэзанэ,
потребительхэм яфитыныгъэхэр
къэухъумэгъэнхэмкIэ федераль-
нэ къулыкIум и ГъэIорышIанIэу
АР-м щылэм ипашцэу Аджырэ
Аслъан ыкIи нэмыкIэхэр.

(Тикорр.).

Ямылкъу гъэIорышIэгъэным чанэу хэлэжъагъэх

Цыфхэм пенсиехэм апае мылкъу зэIуагъэкIэрэ гъэIорышIэIо компаниехэм ыкIи пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм (НПФ) агъэзеклонэу ятыгъэным ехыллэгъэ компаниер 2010-рз илъэсым зэрэзэхэщэгъагъэм кыгъэлъэгъуагъэхэр УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд джырзблагъэ щызэфхысыжыгъэгъэх.

Гражданхэм къатыгъэ заявленииэхэм ахаплъэхэзэ, тэрэзэу гъэпсыгъэхэу алъытагъэхэр зэкIэмкIи миллиони 3,9-рз. А пчъагъэр 2009-рз илъэсым къатыгъэгъэ заявленииэхэм фэдитIу Iэпэ-цыпэкIэ анахыб.

Нэбгырэ миллиони 3,9-м щыщхэу (процент 87,2-рз) миллиони 3,4-р ПФР-м хэкIыжы-хи, пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм ахэхажыгъэгъэх; пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм къахэкIыжы-хи, нэбгырэ мин 53,8-м ПФР-м къагъэзэжыгъ; нэбгырэ мин 20,3-м гъэIорышIэIо компаниехэу зыхэтэгъэхэр нэмыкI компаниехэмкIэ ифонд мылкъу ыгъэIорышIагъэм федэу кыригъэтыгъэр. 2009-рз илъэсым зэIуагъэгъэ страховой тынхэр пIэлъэ гъэнэфагъэм телытагъэу федэ къэзгытIт лъэныкыгъэхэм зрахилъхэгъагъэм ишIуагъэкIэ, мылкъу ыгъэзекIуагъэм федэу кытыгъэр процент 12,22-м нэсыгъагъ, нэмыкIэу кьэпIон хъумэ, ар пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо

гъэхэр нэбгырэ миллиони 2-рз мин 16-рз нахь зэрэмыхъу-щтыгъэхэр. Мылъкур зэхэжыгъэным ехыллэгъэ компаниеу 2010-рз илъэсым реклоIыгъэм ишIуагъэкIэ шIокI зимыIэ пенсие страхованием тегъэпсыкыгъэу пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм Iоф адэзышIэхэрэм япчъагъэ зы пIанэ фэдизкIэ нахыбэ хъугъэ.

Непэ зэрэгъэпсыгъэмкIэ, пенсиехэм апае мылкъу зэIуыгъэкIэхэр нэбгырэ миллион 71,6-м щыщхэу ямылкъу пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм арагъэгъэIорышIэнэу цыхъэ афэзышIыгъэхэр миллион 11 мэхъу.

ПенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм я Лъэпкъ ассоциацие кызыритыгъэмкIэ, ахыщэм ыкIуа-чIэ кызырелыхырэ проценти 8,8-м нэсыгъагъ нахь мышIами, пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм (НПФ) 2010-рз илъэсым мылкъу агъэIорышIэнэу гурьгымкIэ федэу кырагъэтыгъэр проценти 10,7-м нэсыгъагъ. Ау ащ нахыб УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд мылкъу ыгъэIорышIагъэм федэу кыригъэтыгъэр. 2009-рз илъэсым зэIуагъэгъэ страховой тынхэр пIэлъэ гъэнэфагъэм телытагъэу федэ къэзгытIт лъэныкыгъэхэм зрахилъхэгъагъэм ишIуагъэкIэ, мылкъу ыгъэзекIуагъэм федэу кытыгъэр процент 12,22-м нэсыгъагъ, нэмыкIэу кьэпIон хъумэ, ар пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо

фондхэм мылкъу агъэIорышIагъэм федэу кырагъэтыгъэм процент 1,14-кIэ нахыб.

Адэ мы Iофыр Адыгэ Республикэм сыдэуштэу шыгъэпсыгъа?

IофшIэнымкIэ пенсиехэм апае зэIуагъэкIэрэ мылъкур гъэIорышIэгъэнымкIэ страховатъ шIыгъэ цыфхэм фитыныгъэу яIэхэр гъэфедэгъэнхэм ехыллэгъэ заявление 2010-рз илъэсым нэбгырэ 277-м къатыгъагъ. Ахэм япроцент 54,5-р гъэIорышIэIо компаниехэр кыхэхыгъэнхэм ехыллэгъагъэх; нэбгыри 7 -м (проценти 2,5-м) азиявленииэхэр ПФР-м хэкIыжыныхыш, пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм (НПФ) ахэхажыгъэнхэм яхыллэгъагъэх; НПФ-у зыхэхэгъагъэм кыхэхэкIыжыныш, ПФР-м къэзыгъэзэжыныш зыгъэнэфагъэхэр нэбгыри 116-рз (процент 41,9-рз) хъуштыгъэх; НПФ-у зыхэтэгъэм кыхэхэкIыжыныш, нэмыкI НПФ зыгъэзэжынышэу заявление къэзытыгъэхэр нэбгыри 3 (процент 1,1-рз) хъуштыгъэх.

Мы пчъагъэхэм нафэ кызыр-ашIырэмкIэ, республикэм щыпсэуэхэу пенсиехэм апае мылкъу зэIуыгъагъэхэрэм мылкъум игъэIорышIэнкIэ сакъыныгъэ кызыхагъафэ, пенсиехэмкIэ мыкъэралыгъо фондхэм ялытыгъэмэ, ахэм ПФР-м нахь инэу яцыхъэ телъ.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-кыулыкъу.

«ЗЭГЪЭШУЖЪ СУДЬЯР ИГЪЭКIОТЫГЪЭУ КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОГЪЭНЫР»

Джа цIэр иIэу журналистхэм азыфагу зичэзыу творческэ зэнэкъокъу щызэхашагъ. Ащ кIэ-щакIо фэхъугъэх Адыгеим и Апшъэрэ суд, судьяхэм я Совет, суд департаментым и ГъэIорышIаплэ, республикэм изэгъэшлужъ судхэм яIофшIэн зыкъегъэIэтыгъэнымкIэ и ГъэIорышIаплэ ыкIи Адыгеим ижурналистхэм я Союз.

Мы зэнэкъокъур зэхэщэгъэным телъхъэпIэ гъэнэфагъэ имыIэу щытэп. БэмышIэу зэгъэшлужъ юстициемкIэ институтым ыныбжэ илъэсыпшI зэрэхъугъэр хагъэунэфыкIыгъ. КъэIогъэн фае Адыгеим Урысые Федерацием и субъектхэмкIэ агъэрэхэм ащыщэу 2000-рз илъэсым зэгъэшлужъ судьяхэм ясуд участкэ 20 фэдиз зэрэщызэхашагъэр. Нэужым ащ ипчъагъэ 23-м нэсыгъ.

Зэгъэшлужъ судьяхэм яинститут бэшIагъэп щыIэ зыхъугъэр ыкIи общественным ащ ыналэ тыримыздагъэу щытэп. Бэмэ зэралыгъэрэмкIэ, зэгъэшлужъ судьяр суд системэм иаужырэ инстанциеу ары. Адэ хэта зэгъэшлужъ судьяр, сыда ащ ышIэрэр, ар щыIэ зыхъугъэм кышчы-ублагъэу сыд фэдэ лъэгаплэмэ анэсыгъа? Ащ нэмыкIэу цыфхэм янахыбэм ашIэрэп зэгъэшлужъ судьяхэм ясуд участкэхэр зыдэщытхэр ыкIи ахэр зычэплъэхэрэ Iофыгъохэр.

Мыхэм яджэуапхэм ыкIи ти-республикэ изэгъэшлужъ судъ-

яхэм яIофшIэн зэрэзэхашагъэм цыф кызырэыкIохэр нахь игъэкIотыгъэу ащызыгъэгъэзэнхэ зыльэкIышIтхэр журналистхэр арых. Сыда пIомэ зэгъэшлужъ судьяхэм яIэпыIэгъу цыфхэм зэрящыкIагъэр щыIэныгъэм кыгъэшшыпкыжыгъ. Ахэр илъэс къэс Iофыгъо мин пчъагъэмэ ахэплъэх, къяолIэгъэ цыфыбэ зэрагъэшлужы.

2011-рз илъэсым кыкIоцI еклIлэкIэ зэфэшхъафхэмкIэ тхыгъэ материалхэу республикэ ыкIи къэлэ гъэзетхэм къары-хыагъэхэм, радиомкIэ ыкIи теле-видениемкIэ къатыгъэхэм анахь дэгъухэр зэнэкъокъум кышчы-хахыштых. ЗэхэщакIохэм анахъу анаIэ зытырагъэтыштыр суд системэм иIофшIэн шъыпкыагъэ хэлъэу къэгъэлъэгъогъэныр, цыфхэм правосудием цыхъэ фашIы зэрэхъугъэр кыIотыкIыгъэныр ары.

Зэгъэшлужъ судьяхэм яхы-лагъэу журналистхэм яIофшIэгъэ анахь дэгъухэр зэхэщакIохэм кыхагъэщыштых. «Мировая юстиция — важное звено судебной системы», «Мировой судья, как фактор доступности», «Ключевая роль мирового судьи — искусство примирения» зыфилохэрэмкIэ шIухафтынхэр агъэнэфэщтых. Ащ нэмыкIэу, творческэ зэнэкъокъоу «Фемидэ» зыфилохэрэмкIэ журналистхэр илауреат хъунхэмкIэ мы Iофтхъабзэм амалышIухэр кыетых.

КИАРЭ Фатим.

Суд приставхэм якыулыкъу кыеты

Предприятиер агъэпщынэщт

Суд приставхэм я Федеральнэ кыулыкъу и ГъэIорышIаплэу Адыгеим щыIэм ижеграион отдел икыулыкъушIэхэм предприятиеу «Русские осетры» зыфилохэрэм имылкъу бэмышIэу тхъамэфитIу арест тырильхыагъ. АщкIэ унашгъор зэрагъэ-цакIэрэм епхыгъэ уплэкIунхэр мы мафэхэм суд приставхэм зэхашагъэх.

Пцэжыые лъэпкъэу осетрэкIэ заджэхэрэм ихъун пылгъэ предприятиер охътэ тIэкIуагъэ узэ-кIэлэбжыкымэ щысэ тепхынуэ, урыгушхонэу щытыгъ.

Илъэсэу тызыхэттым ищылэ мазэ и 13-м зэхэфын Iофыр суд приставхэм кызыIуахыгъ. Ащ кызырэдильгытэрэмкIэ, ОАО-у «Россельхозбанком» ичIыфэу предприятием телъыр ыпщы-ныжыны фае. Ащ кыхэхэкIыкIэ «Русские осетры» зыфилохэрэм имылкъу ыгъэфедэн фимытэу агъэнэфагъ, ащ кыдыхэлъытагъ пцэжыые тонн 20-у сомэ миллион 85-м ехъу зыуасэр.

Мы мафэхэм суд приставхэм пцэжыер икIэрыкIэу ащчыжыныу рагъэжыагъ, продукцием хэкIодыкIыгъэмэ агъэунэфы.

ЯIофшIагъэхэм уагъэрэзэнэу щыт

Суд приставхэм я Федеральнэ кыулыкъу и ГъэIорышIаплэу АР-м щыIэм иструктурнэ подразделениехэм Iоф ащызышIэхэрэм табельнэ ыкIи автоматическэ Iашэр зэрагъэфедэ-шъурэр ауплэкIугъ. ЗэкIэмкIи Iофтхъабзэм суд пристав нэбгырэ 36-рз хэлэжыагъ. Автоматэу АКС-74У зыфилохэрэмкIэ

псагъэм еуагъэхэм язэфэхы-сыжхэм уагъэрэзэнэу зэрэщы-тыр ыкIи блэкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ зэнэкъокъоу зэхэ-щэгъагъэхэм ялытыгъэмэ, мыгъэ кыулыкъушIэхэм къэ-гъэлъэгъонэу яIэхэр бэкIэ нахь дэгъу зэрэхъугъэхэр ГъэIоры-шIаплэм ипащэхэм ягуапэу кыхагъэщыгъ.

Мэлылфэгъум (апрелым) инэмазшIыгъо уахътэхэр

Мафэхэр	Сэбахь нэмаз	Тыгъэр кы-зыкъокIырэр	Щэджэ-гъо нэмаз	Ечэнд нэ-маз	Ахышам нэмаз	Джац нэмаз
1	5:34	7:03	13:46	17:00	19:52	21:18
2	5:33	7:01	13:46	17:02	19:53	21:19
3	5:31	6:59	13:46	17:03	19:54	21:20
4	5:29	6:58	13:46	17:03	19:56	21:21
5	5:27	6:56	13:46	17:04	19:57	21:22
6	5:25	6:54	13:46	17:04	19:59	21:23
7	5:23	6:52	13:46	17:05	20:01	21:25
8	5:21	6:50	13:46	17:05	20:03	21:26
9	5:19	6:48	13:45	17:06	20:04	21:27
10	5:17	6:46	13:45	17:06	20:06	21:28
11	5:15	6:44	13:45	17:07	20:07	21:29
12	5:13	6:42	13:45	17:07	20:08	21:30
13	5:11	6:40	13:45	17:08	20:09	21:32
14	5:09	6:37	13:45	17:08	20:10	21:33
15	5:07	6:35	13:45	17:09	20:11	21:34
16	5:05	6:33	13:45	17:09	20:13	21:36
17	5:03	6:31	13:44	17:10	20:14	21:38
18	5:01	6:29	13:44	17:10	20:15	21:39
19	4:59	6:28	13:44	17:11	20:16	21:41
20	4:57	6:26	13:44	17:11	20:17	21:42
21	4:55	6:24	13:44	17:12	20:18	21:44
22	4:53	6:23	13:44	17:12	20:19	21:46
23	4:51	6:21	13:44	17:13	20:20	21:48
24	4:49	6:20	13:43	17:13	20:21	21:49
25	4:47	6:18	13:43	17:14	20:22	21:51
26	4:45	6:17	13:43	17:14	20:23	21:52
27	4:43	6:16	13:43	17:14	20:25	21:54
28	4:41	6:14	13:43	17:15	20:27	21:56
29	4:39	6:12	13:43	17:15	20:28	21:58
30	4:37	6:11	13:43	17:15	20:30	22:00

ДЖЭГУН бизнесым епхыгъэ Иофыгъохэм тикъэралыгъо нахъ зыкыщаагъэ хъугъэ. АщкIэ зекIорэ хэбзэгъуэуцугъэхэм зэхьокыныгъэхэр афашы. Тарихъ гъогоу а бизнесым кыкIугъэм узырыплъэжыкIэ, казинохэр, лотерей, джэ-гукIэ автоматхэр бгъэфедэнхэ мыхъунэу пчъагъэрэ законхэр кыдэ-кIыгъэх. Ау экономикэр къеIыхынэу зежъэкIэ, ахэр ахыцэ къэкIоплэххоу зэрэщыгъэхэм пае законхэр зыпкъ рагъэуцожьых.

АщкIэ шысэу къэпхын плъэ-кIышт Америкэр, ары апэрэу джэгу-кIэ автоматхэр кызыщауагъушысы-гъэхэри, ялофшIэн зыщырагъэжъагъэ-ри. Узылэпызыщэрэ джэгу-кIэхэм сы-

щыIыгъэу агъэунэфы. Ахэр зи арэп зэрэзетекIыхэрэр, законом диштэу зэрэзэхъагъэхэр ары нылэп.

Автомат джэгу-кIэхэм ацIэхэр зэ-тырафых нахъ мышIэми, лъапсэу ялэр зы — зэкIэми лъэшэу узылэпашэ. Джэгу-кIэхэр наркомание узым рагъаппэх, ешIэныр кызылэ-кIэхъагъэм джэгу-кIэр бгъэкощыгъэ пае хинэрэп. Тидэми зыдэщылэм макIо, зэпы-мыоу чэши мафи мэджэгу. Илээс пчъагъэкIэ узэкIэлэбжыкIэм, карт ешIэным игугъу ашыщыгъэу къэ-сэшIэжы. Джырэ лъэхъаным диштэу къежыгъэ джэгу-кIэхэр ары ари зы-фэдагъэр. «КарташIэм напэ илэп» аIо адыгэхэм. Анахъ кыпэлблэгъэ цы-фыри «ыщэнышъ» джэгу-кIэхэм кыгъэ-жыгъэ. Охътэ кIэлкI

дыдэсыгъ. Апшъэрэ еджапIэу зычIэсым кычIагъэжыгъэу макъэ кызырагъэIум, унагъор гузэжыгъэу хэфагъ. КызырэчIэ-кIыгъэмкIэ, еджэн уахътэр бIыгъэкIы-зэ, автомат джэгу-кIэхэм ачIэсыгъ, ны-ты-хэм кыратырэ ахъ-щэр, чIыфэхэри дыхъ-тыжыгъэу ащ чIыгъэ-кIуадэщыгъэх. Нэ-ужым ар еджапIэм чIагъэжыгъэ, шы-пхъур лъыплъэу ри-гъэжыгъэ. Охътэ кIэлкI

Джэгу-гъэх, мэджэгу-х. Джыри джэгу-штхэ?

дигъуи еплъыкIитIу афыраI: зым-кIэ — Иофыгъохэр кыпыкIэхэу, адрэмкIэ — псынIкIэу ахыцэ кы-рыбгъэхъэнэу. США-м иштатэу Не-вадэ 1930-рэ илээсым законом ди-штэу джэгу-н бизнесым зыщырагъэ-ушъомбгъоу фежыагъэх.

Джащ фэдэу Урысыем ирегионхэу Алтай, Приморье, Калининград хэ-кур, Краснодар краир зыфэпIощт-хэм а лъэныкъомкIэ аIэкIэлэ опы-тыр шыбгъэзыенэу шытэп. Дунэе джэгу-н бизнесым итарихъ зэрэхэ-хъорэм кыпкырыкIыхъэ, ахэм яэкономикэ зэтырагъэуцагъ. А лъа-гъом Казахстани рыкIуагъ, ежэ и Лас-Вегас цыкIоу Капчагай игъуна-пкъэ тыригъэуцон гухэлэ иIэу рихы-жыгъэ проектым дунэе корпорациие зэфэшъафхэр кIэщакIо фэхъунхэу фэхъазырых.

Джэгу-н бизнесым итарихъ гъогу Урысыем 1989-рэ илээсым кыщэ-жыкIэ. СССР-м и Правительствэ иуна-шъокIэ московскэ хъагIэхэу «Са-вой» зыфиорэм фин компанием ка-зино кыщызэуиыхыгъагъ. Нэужым 1998-рэ илээсым федеральнэ зако-нэу «Джэгу-н бизнесым ихъакъулахэ ехъыллагъ» зыфиорэр заштэм, шъхъ-ихыгъэу бизнесым зиушъомбгъоу ригъэжыагъ. Казинохэм ачIыплэ джэ-гукIэ автомат зэфэшъафхэм шылэ-

Автомат джэгу-кIэхэм ацIэхэр зэтырафых нахъ мышIэми, лъапсэу ялэр зы — зэкIэми лъэшэу узылэпашэ. Джэгу-кIэхэр наркомание узым рагъаппэх, ешIэныр кызылэ-кIэхъагъэм джэгу-кIэр бгъэкощыгъэ пае хинэрэп. Тидэми зыдэ-щылэм макIо, зэпымыоу чэши, мафи мэджэгу.

ныгъэм лъэпсэ пытэ шадзыгъ. Ахэр шыбэгъонхэу зыхъугъэр 2002-рэ илээсым лицензиешыныр Урысые Правительствэм ишIэх зешIыр ары. Ыжырэ илээс зэкIэлэпIэхэм а зако-ным зэхъокIыныгъэхэр бэрэ фа-шыгъэх.

Къыхъагъэ уахъти 2007-рэ илээ-сым, бэдзэогъым и 1-м кыщегъэжы-агъэу 2009-рэ илээсым бэдзэогъым и 1-м нэс джэгу-кIэ автоматхэм ялоф-шIэн зэпагъэу. Джэгу-н бизнесым шъэф хэлъэу, хабзэм димыштэу чIы-плэ гъэнэфагъэхэм Иоф ащырагъэшIэ-нэу аублагъ. **Непэ джэгу-кIэ авто-матхэр лотерейнэ автомат ашы-жыгъэх.** Ахэр нахъ кызырэкIохэу шытхэ? Джэгу-н бизнесым идунэе тарихъ джэгу-кIэ лотерейм лъэпсэшIу

иIэп. Сыдигъуи ахэм Iапэ афашIэу, нэ дэйкIэ яплъыщыгъэх.

НыбжыкIэхэр дэзыхыыхыгъэр псынIкIэу мылкъушхо автоматым кырыбгъэхъэн, утхъэжыу ушылэн кызырэлэшIырэр ары. Ау а зы та-кыкIэ закIомкIи егъэшIэрэ чIыфэхэм узэрэхъафэрэр ащэгъушъ.

Мылкъушхоу джэгу-кIэхэм ачIагъэ-кIуадэрэм кыхъэкIыкIэ лъэкIэ зилэгъэ цыфыбэ тхъамкIэ ехъулагъ, унэ-гъуабэ зэхигъэкIыжыгъ, студенти-бэм еджэныр чIаригъэдзыгъэу ны-ты-хэр афэпщынэх.

Мыщ дэжыкIэ кыщысымыIон слъэкIыштэп синэлосэ кIалэм кхъу-лагъэр. Ар бизнесмен бэлахъэу шы-тыгъ, машинэ лъапIэми исыгъ, Iлоу зэтет уни Iагъ. Унэгъо дахэ ышIа-гъэу, янэ-ятэхэри кыхъэхэу зэдэпсэ-уштыгъэх. КIалэр ишъыпкъэу джэгу-ным дихыыхыгъагъ, сыд залуи пагъэ-кIын алъэкIыгъэл. Илэ мылкъур хиль-хъагъ, зэрысхъэзэ унэри ышIагъ, джы итеплэкIи шъойцые хъугъэу, зыми цымыщэу урамым кытенагъ. Амал илэ зэрэхъугъэм тетэу джэгу-ным джы-ри димыхыыхын ылъэкIырэп. Ащ фэдэ шысэу къэпхын плъэкIыштыр бэ.

Наркоманым ылгъ зэсэгъэ наркоти-кыр зыщыIэкIэхъан фэе уахътэр кызысыкIэ Iэбэ-лбагъэу кычыжыгъэу, ыпэ кыфэрэм сомэ такыркIэ елэ-лоу зэрэкIэрытыр сынэгъу кыкIыгъэ-уцагъ мы хъугъэ-шIагъэр кысфэ-зыIотэгъэ бзыл-фыгъэм. Ащ ыш-нахыкIэ студен-тэу кIалэм кы-

зытешIэм, ыпэрэм фэдэу кIэлэ ныб-жыкIэм икIоплагъэм фи-гъэзэжыгъ. Пшъэшъэжыер ыуж итэу автомат джэгу-кIэм зычIэхъэм, икIуаджэ шыщ кIэлабэ чIылэгъуагъ. Ылэгъурэр шIогухэкIэу «ЗэкIэми зыкышъуIэти, шъучIэкI!» арылауагъ, ау ынэхэр кы-IэпыкIыхъэзэ Аслъан зыцIэ кIалэм кырылауагъ: «А, Марин, сомитф нахъ мыхъуи, пIыгъыр кысэтыба».

Джыри зы хъугъэ-шIагъ зыцIэ кIэсэло зышIомыгъо бзылфыгъэм кысфилотатгъэр. Зэпшъэшъэгъуи-щым язырэр шъэфэу автомат джэгу-кIэхэм апыхъагъэу, илофшIэни шы-гъушъэжыгъэу джэгу-кIэхэм. Саты-ум ар хэтыгъ, ау ыгъотыгъэ шыIэмэ джэгу-кIэм чIылэхъагъ. Нэужым сы-маджэ яунагъокIэ яIэу, ишыкIэгъэ дэдэу ылэзэ, ипшъэшъэгъухэм ахыцэ чIыфэхэр кIалыхыгъэх, ядышъэхэр аригъэжыгъэх. Охътэ гъэнэфагъэкIэ ишъхъэгъусэ кычIыгъэжыгъ нэ-пIыр, зыщыпсэуштыгъэх унэри ащи, чIыфэхэр фапщыныгъэх.

Джа тхъамыкIэгъо сурэтхэм уха-гъэгъушъысыхъэ. ГухэкIэ нахъ мышIэ-ми, джэгу-кIэхэм шъхъа-кIо иIэп, ау машIом ыстэу, шъхъа-кIом ышхъэу, кыныгъо хэфэхэрэр кIапэлблэгъэ чIыфэхэр арых. Сыд фэдиз нэпс стыра ны пчъагъэм рагъэхырэ? Ащ фэдиз кыныгъо, гухэкIышхо обществэм кы-фэ-зы-хы-рэ джэгу-кIэхэм язэ-фэшIын игъо кы-сыгъэу алыты, республикэ э-ко-номикэм мылкъу-шхоу кыфыхыпщт-ми емыплэу Пре-

зидентэу Тхъа-кIушынэ Аслъан иуна-шъокIэ 2007-рэ илээсым бэдзэогъым и 1-м кыщегъэжыагъэу джэгу-кIэ чIыплэхэр зэфашыгъэх.

Шыпкыэр пIощтмэ, цыфхэр лъэ-шэу а къэбарым ыгъэгъушIуагъэх. Плъыр-стырыр тетыфэ дэхэкIаеу Iэ-сагъэхэу кытIлошIыгъ, ау Иофым изытэт нэмыкIэу кычIэкIыгъ. Ахы-щэшхо а бизнесым рызышIэу есэгъэ предпринимательхэр тхъагъэпIэу зекIуагъэх. Узылэпызыщэрэ джэгу-кIэхэр зыщызэхъэрэ чIыплэхэм ацIэ-хэри, ачIэт аппаратурэри зэблахъу-гъэх. Интернет-кафе ыкIи клуб фэ-дэу кызылэуахыгъэхэу, ау джа джэгу-кIэр ямэхъанэу кынагъэхэу, цыф кIо-пIэххох.

Ахэм ялофшIэн зэпагъэунымкIэ АР-мкIэ МВД-м экономикэ бэдэжэ-шIагъэхэм апэшIуекIогъэнымкIэ и ГъэIорышIапIэ ышIэрэр макIэп. ИкIыгъэ илээсым имэзигъу пштэ-мэ, зэрэхъэгъэ уплэкIун Иофхъа-бзэ 30-мэ яшIуагъэкIэ Интернет-клуб 22-рэ зэфашыгъ, терминал 15, ком-пьютер 64-рэ кIалахыгъ.

Кыхъэгъэ илээсми ялофшIэн а лъэныкъомкIэ агъэуцугъэп. Хабзэм димыштэрэ джэгу-кIэ пчъагъэмэ ялоф-шIэн кызыттырагъэуцагъ. Зы пред-приниматель закIом джэгу-кIэ авто-мат 41-рэ кылахэу кыхъэкIыгъ.

Поселкэу Яблоневскэм шылэ ма-зэм и 2-м джэгу-кIэ клубу кыщызэ-Iуахыгъагъэм шылэ мазэм и 9-м нэс Иоф зэришIагъэр. ОВД-м иотдел зэри-хъэгъэ Иофхъабзэхэм апкIэ кыкIы-кIэ хабзэм димыштэрэ джэгу-кIэхэр агъэфедэхэу агъэунэфыгъ ыкIи джэ-гукIэ автомат 42-рэ кычIахыгъ.

УБЭП-м илофшIэн ащ шыцу-гъэп. Зэпымыоу «IэээкIэ бэдэжашIэ-хэм» ахыцэ арызышIыхэрэм ябэных, ау Иофыр кызырэкIоу шытэп. Джырэ техникэм ишъэфхэр кызылэ-кIагъа-хъэзэ, ахыцэшхо зэрашIыштым пред-принимательхэр ыуж итых.

Джырэ шыла-кIэм кызыдихыгъэ тхъамыкIагъохэм Интернетыр ахэп-лытэ хъушIт, ау ащ дакIоу шIуагъэу

ИкIыгъэ илээсым имэзигъу пштэмэ, зэрэхъэгъэ уплэкIун Иофхъабзэ 30-мэ яшIуагъэкIэ Интернет-клуб 22-рэ зэфашыгъ, терминал 15, компью-тер 64-рэ кIалахыгъ.

пылбэри бэ, дунаим шыкъэбарыр зэкIэ ошIэ. Адрэ лъэныкъомкIэ, пы-тэу шыла-кIэм хэуцагъэу, ныбжы-кIэхэр ащ хахъэхъэ, джэгу-кIэ зэфэ-шъафхэмкIэ яуахътэ зэрагъа-кIорэм иягъэ кыкIо. Интернетым узыхъэкIэ, узылэпызыщэрэ джэгу-нхэм уахъхъан олэкIы, ахыцэу кырыбгъахъэрэри терминалым улухъан кыпкыжы-амал шыI. Джэгурэ цыфым удэгущы-лагъэми кыоплгырэп, шхэн фаеми щэгъушъэжы.

НыбжыкIэхэр джэгу-н Иофым зэрэ-дихыыхыгъэрэм сыд е-кIолла-кIа кы-сэгъотыштыр? Интернетэу шIуагъэ кызылэуахыгъэр адрэ Иофгъомрэ сы-дэуштэу зэушхышIтхэ?

ИШЪЫНЭ Сусан.

Мылкъушхоу джэгу-кIэхэм ачIагъэ-кIуадэрэм кыхъэкIыкIэ лъэкIэ зилэгъэ цыфыбэ тхъа-мыкIэ ехъулагъ, унэ-гъуабэ зэхигъэкIыжыгъ, студенти-бэм еджэныр чIаригъэдзыгъэу ны-ты-хэр афэпщынэх.

Тутыным ыпкь кыкIэу цыфэу сымаджэхэрэм япчъагъэ нахь макIэ шлыгъэным пae 2001-рэ илэсым «Тутынешьонным кыкIегъэчыгъэныр» зыфиорэ Федеральнэ законыр Къэралыгъо Думэм ыштэгъагъ. А законным кыдылтыгъэхэрэ шапхъэхэм ащыщых зыныбжы илэс 18 мыхъугъэхэм тутын япщэнэу зэрэщымытыр, тутынешьоныр ыкIи тутыныр рекламэ пшIыхэ зэрэмыхъушгъэр, IoфшIэплэ чIыплэхэм, общественнэ транспортым, зэфэшIыгъэ спорт псэуалъэхэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, гъэсэныгъэм ыкIи культурэм яучреждениехэм, къэралыгъо хэбзэ органхэр зычIэт унэхэм тутын уащешъо мыхъунэу афэгъэпыгъэгъэныр, тутыным иягъэ кызырэкIорэр пропагандэ шлыгъэныр, нэмыкIхэри.

Тутынешьонным кыкIегъэчыгъэным фэгъэхьыгъэ законыр, нэмыкI къэралыгъохэм зэрэщыгъэпсыгъэм фэдэу, зыфэгъэхьыгъэр тутын ешъохэрэм япчъагъэ нахь макIэ шлыгъэныр, ахэм япсауныгъэ ыкIи ящыIэныгъэ къэухъумэгъэнхэр ары. Джащ фэдэу тутын емышъорэ цыфэхэм яфитыныгъэхэри мы законным къеухъумэх, сыда пломэ цыфыр тутын емышъоу, ау ешъорэр гъунэгъоу щыты зыхъукIэ а Iугъор зыIуищэзэ, ипсауныгъэкIэ иягъэ кьекIы. **Къэлогъэн фae 2005-рэ илэсым кыицгъэгъэжыгъэу общественнэ чIыплэхэм тутын ащешъохэрэм тазырзу сомэ 300—500 атыралъхъанэу зэрагъэнэфагъэр. Арэу щыт нахь мышIэми, кIэлэцIыкIухэм ыкIи Iэтахъохэм тутыныр ыпкIэ зэрарашъытгъэм фэдэу джыри араццэу кыыхэкIы, цыфыбэ, анахъу ныбжыкIэхэр, общественнэ чIыплэхэм тутын ащешъох, тазыр зыпарэми тыралъхъэрэп, журналхэм ащыщыбэмэ тутын зэфэшхъафхэр къэзышIырэ компаниехэм ярекламэхэр арыолъагъох, тикIэхэ фильмахъу ыкIи сeриалхъу тызэплъыхэрэм тутыныр ащамыгъэфедэу макIэ зэрарашъытгъэу.**

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Дунэе организацием (ВОЗ) зэригъэуныфгъэмкIэ, зэрэдунаеу пшгэмэ, нахьыбэу тутын зыщешъохэрэ къэралыгъохэм Урысыер зэу ащыш. Китаим, Япоением ыкIи США-м ауж Урысыем яплIэнэрэ чIыплэр еубыты. ВОЗ-м кызыритырэмкIэ, жъэжыер, тхъабылхэр ыкIи шIур — джакхэр арых цыфым ыпкышъол щыщхэу тутыным кыыхэкIырэ шэнаутыр заохэрэр. Ахэм фыкъуагъэ яIэ зыхъукIэ, пкышъолым зэрэщыгъэу ыкIуачIэ кышъэкIэ. ГушыIэм пae, **тутыным бэу зэрешъохэрэм кыыхэкIэу гу-лэынIтфэ, тхъабыл ыкIи нэгъу-кIэтиIый узхэр яIэхэу нэгъырэ миллиони 4—5-мэ илэс кьэс ядунай ахъожьы, 2020-рэ илэсым нэс ахэм япчъагъэ миллиони 10-м нэсын ытэкIышът.**

ВОЗ-м ишIуагъэкIэ хэгъэу пчъагъэмэ тутынешьонным ехьылIэгъэ законхэр аштагъэх. ГушыIэм пae, Италием, Испанием, Францием, нэмыкI къэралыгъохэм общественнэ чIыплэхэм тутын уащешъон уфимытэу ащагъэнэфагъ. Ахэм аштэгъэ конвенцием 2008-рэ илэсым Урысыери хэхъагъ ыкIи а лъэбэкъум шIуагъэ кытыгъэу плон плэкIышът: тутынешьонным цыфым ипсауныгъэ иягъэу кьекIын ытэкIышътыр къэмланэхэм инэу

кыицхъу. Бэмэ тутыным иегъэшхо кьэмыкIоу, зыфэгъэхъатэм чIадзыжыын амал яIэнэу къашIошIы. Ау арэушгъэу зэрэщымытыр къаушыхъаты медицинэ уплэгъэ

СЫДА узэрэщыгугъышътыр тинеушъырэ лIэуж?

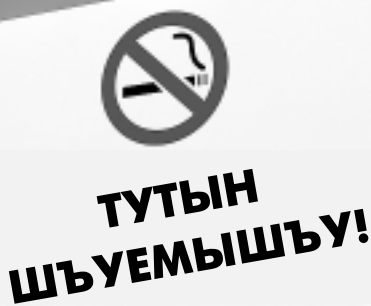
къатыратхэх, тутыным фэгъэхьыгъэ рекламэри нахь макIэ хъугъэ. Законхэр зэрэштгъэрэм дакIоу къэралыгъо пэпчъ ахэм ягъэцкIэжыын зыщыгъэгъушъэ мыхъушгъэу агъэнэфагъ.

Тутыныр апэдэдэ Испанием кызыхъагъэр Америкэр кызызIузыхыгъэ Колумб ары. Нэужым Европэм ыкIи адрэ къэралыгъохэм ар ащашъу аублагъ. **Тутын ешъохэрэм ащ иягъэу къаколорэр икIу фэдизуу апэрэ илэсхэм зэхамышIэми, нэужым ащ наркотикым фэдэу ныцагъэхэ мэхъух, япсауныгъэ изытети цыкIу-цыкIоу зэщегъагъо.**

Сыдэушътэу тутыным узыIэнышъэра?

Тутыныр зыфэдэр апэ зыуплэгъэу цыфыр ащ зыIэпешэ, Iаеу есэ. Ащ лъапсэ фэгъэхъэрэм ащыщ зыкIыгъу купым хэтхэр экIэри зэрешъохэрэм кыыхэкIэу, ежъми задыригъашгъэу ыIозэ пыщагъэ зэрэхъурэр. Тутыным Iугъоу кыыпкыIэрэм цыфым ипсихикэ зэщызыгъэкъорэ веществэхэу алкалоиды, никотин, гармин зыфэплэщхэр хэлых ыкIи нервэ системэм ар лъэшэу къегуао. Никотиныр шэнаут лъэш. УзэрылIыкIын ытэкIышът миллиграмм 80 — 120-рэ фэдиз зы тутыным хэлъ. Зэ ешъогъум цыфым ыпкышъол никотин дози 2 — 4 хэхъэ. Арышъ, цыфыр нахьыбэрэ аш ешъо кьэс, ыпкышъол никотиныр нахьыбэу хэхъэ.

Тутыным пыщагъэ хъугъэ цыфым ар чIидзыжыныр къын

уз зэфэшхъафхэр яIэх. Ахэм ащыщхэу процент 11-р тутынешьонным пылхэр арых. Ащ фэдэу кыыхагъэщыгъэхэм врач зэфэшхъафхэр къарагъэплъыгъэх, профилактикэ Ioфгъабзэхэр адызэрэхъагъэх.

Адыгэ Республикэм ионкологическэ диспансер иIoфышIэу Ольга Неткачевам тызэрэщыгъэгъозагъэмкIэ, онкологие уз кызызузыхэрэм азыщанэ пэпчъ тутынешьонным пыщагъ. Мониторингъу зэхашагъэм кызыригъэлъэгъуагъэмкIэ, кIэлэцIыкIухэм апэ тутыныр зыфэдэр «зауплэгъурэр» илэси 7—9, пшгъэшъэжыехэм илэси 10—12 аныбжы зыхъукIэ ары. Ахэм тутынешьоныр непэрэ щылакIэм диштэу алыгъэ. Сыда пломэ янэ-ятэхэр, нэмыкIыбэр тутын зэрешъохэрэ алыгъэу.

зыфиорэм ипащэ IoфшIэплэм тутын щемышъонхэу афигъэпытагъ, ар зымыгъэцакIэхэрэм тазырэу сомэ мин фэдиз атырелъхъэ. Ащ нэмыкIэу, Мыекъуапэ шхэпIэ заулэ дэт тутын ащырамыгъашъохэу. Ахэм ащыщых **ишхэлэхэу «Дыишъэпс», «Тэтий», «Валюша» зыфиIoхэрэр. Ахэм тутын зэрэщырамыгъашъохэрэм кыыхэкIэу нахь макIэу фэдэ кызырэхъыжыерэм щэч хэлъэп. Арэу щытми, тутын Iугъор кызымыкIухэу, рэхъатэу зызыгъэпсэфы зышIоигъохэмкIэ мыхэр гуIэтынIэу щытых. Кафехэр зыхэхэм ар шIукIэ афэплэгъунэу атефэ.**

Тутынешьоныр охътэ кIэ-кIым кыыкIоцI чIыуагъэдзыжыын алыкIынэу гъэзетхэм, телевидением кьэбэгъэлхэр къатхыхэу плэгъушът. Ау къэлогъэн фae ар шъыпкэм пэчыжъэу зэрэщытыр. Зыгу еIэжыгъэ цыфэхэм ащ фэдэ мэкъэгъэIухэр ашIошъ агъэхъухэшъ, «Iазэхэм» зафагъазэ. Ау бэрэ ахэм адэжъ кIуагъэхэм шIуагъэ къафыхыгъэу зэхашIагъэп. Ащ фэдэ «Iазэхэм» ахъшэм нэмыкI гухэлъ яIэп. Джащ фэдэ къабзэх тутыныр чIэбдзыжыын уигъэлъэкIынэу аптекахэм ащашъэрэ «пастырьхэри». Мыхэр мызэу-мытIоу зыуплэгъэIугъэхэм зи шIуагъэ кызыримытырэр къагурыIуагъ. Психологхэм зэралыгъэрэмкIэ, тутыныр чIэбдзыжыным «Iэзэн» Ioф кыыхъанэу щытэп. Ар зэлытыгъэр ежъ цыфым шIошъхъуныгъэу, теубытэныгъэу иIэр ары.

Цыфым ипсауныгъэ тутыным зэрарэу кыыфыхьэрэм бэрэ игугъу тэшIыми, ащ пыщагъэ хъугъагъэхэм чIадзыжыынэу загъэхъазырырэл. Гукъау нахь мышIэми, ежъежыерэу згоожыкIэхэрэм япчъагъэ нахьыбэ мэхъу нахь, хэкIырэл. Медицинэм иIoфышIэ псэоу дунаим тетмэ зэдырагъашгъэу тутынешьонным илэс кьэс цыфыбэ зэри-лIыкIырэр кызыралоурым ымыгъэщыгъэхэрэм фэд. **Анахъ гукъаор ныбжыкIэхэм янахьыбэр, бзылфыгъэхэри дыхэлъытагъэхэу, тутын зэрешъохэрэр ары. ЕджанIэхэм кьогъунэу яIэхэм куп-купэу, Iугъоу ашъхъашъытым зэримыгъэлъэгъуежъхэу, ахэр ащызэхъых. Хэт ябгъукIуагъэми кыыра-дээрэл, ыгъэгъумэкIыхэрэл.**

КъэкIорэ уахътэр зыIэ илхэр ныбжыкIэхэр арых. Ау ицIыкIугъом кыицгъэгъагъэу псауныгъэ зымылэжъ лIэужым сыда узэрэщыгугъышътыр? Сыд фэдэ цыфыкIэхэ ахэм дунаим кыытырагъэхъон алыкIышътыр? Сабый зышъо хэлъ бзылфыгъэу тутын Iугъор псэ кызыпыхъогъэ цыкIум ыт хэзы-тIупшыхъэрэм сэкъатэу дунаим тетхэм кызырэхигъахъорэм егупшыса? Хъау, ежъ такыкIэ заулэу «зызыригъэгъэщытыр» игушIуагъошъ, ащ фэдэ «тIэкIу-шъокIухэм» ягупшысэрэл.

KIAPЭ Фатим.

кIунхэу зэхашэхэрэм. Наукэм зэригъэуныфгъэмкIэ, тутыным ыкIи ащ кыыпкIырэ Iугъом къахэкIыкIэ цыфыбэмэ уз Iаехэр къаузых, сэкъатыныгъэ хэзыыххэрэри макIэп, зидунай зыхъожыкIэхэрэм япчъагъэ хэхъэ зэпыт. Мы лъэныкыомкIэ Урысыем дунаим ятIонэрэ чIыплэр щыIыгъ.

Тежъугъэплъ Адыгеим а кыныгъом гъэпсыкIэу щыриIэм

Адыгэ Республикэм медицинэ профилактикэмкIэ и Гупчэ иврач шъхъаIэу Метэ Заремэ кызыриIуагъэмкIэ, 2010-рэ илэсым имэзае кыицыублагъэу я Гупчэ зэкIэмкIи нэгъырэ 3562-рэ кьеоллагъ. Ахэм япроцент 21-р хъулыфыгъэх, адрэ процент 79-р бзылфыгъэх. Мыхэм зэкIэми медицинэ уплэгъэ-кIунхэр арагъэкIугъэх. **Зэфэхъысыжыхэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, нэгъырэ 3504-м япсауныгъэкIэ щынагъоу щыт**

ЛЪЭПКЪ ЮФЫГЪУ

ЗЭФЭСЫМ зыфагъэхъазыры

Шапсыгъэхэм я «Адыгэ Хасэ» изичэзыу зэфэс мэлылфэгум шылэшт. Лъэпкъ общественнэ парламентым ащ зыфигъэхъазырэ, Хасэм игъэцэкълэу органхэм икыгъэ илээсым зэшлуахыгъэ юфхэр зэфэхъысыжыых, непэ зыгъэгумэкыхэрэм атегушылэх.

Хасэм иаужырэ зэхэсыгъоу поселкэу Псышлуапэ шыклуагъэм зэфэсым зызэрэфагъэхъазырым, отчет-хэдыжыын юфхэр зэрагъэпсыштхэм щатегушылагъэх. Хасэм хэтхэм язакъоп общественностыми, цыф кызырэкхэм исполком органхэм яюфшлалэ уасэ кыфашынуу щэгугъых. Адыгэ къуаджэхэм зэлуклэхэр ащызэхашх, общественнэ-политическэ шылакэу ахэм адэлтым цыфхэр тегушылэх.

Зэфэсэу къэблагъэрэм фэгъэхъыгъэу Псышлупэ район администрациеи сессие зэхитгъагъ. Район тхьаматэу Вик-

тор Филоновыр, чыплэ зыгъэ-лорышлэжыплэхэм ятхьаматэхэр ащ хэлэжыагъэх.

— Джырэ уахътэм пшгъэрылгъ шхъалэу зыфэдгъэуцужыырэр къуаджэхэм адэс цыфхэр зэлудгъаклэхээ, Хасэм юфэу зэшлуахыгъэхэр ядгъэшлэныр ары, — кылуагъ «Адыгэ Хасэм» ипашэу Клакыху Мэджыдэ. — Кыдидэхъугъэ юфхэри, тызэрэфау зэшлотымыхышъугъэхэри шылэх, арышъ, шхъаихыгъэу ыккы шыпкыагъэ хэлъу тызэхъушылэжыын фае. Тэ цыфхэм ятлон тил, ау зэккыи анахъ тыналэ зытедгъэтын фаехэри

шылэхашъ, шхъаихыгъэу ыккы тлорэм шыпкыагъэ хэлъу тызэхъушылэжыыныр ищыклагъ. Ахэм ащышхы чыгур, мылгъу зэфышхытлэхэр, лъэпкыыр кызытегъэнэгъэным пае шапсыгъэхэм агъэфедэштгыгъэ хызмэтхэр тапэкли дгъэфедэхэу зэредгъэжыжыштыр.

Общественнэ парламентым, «Адыгэ Хасэм», гъэзетэу «Шапсыгъэм» яюфшлалэхэм атегушылагъэх, гъэзетым икыдэгъэкли нахышлоу зэрэзэхъцэгъэн фаер хагъэунэфыкыгъ. Цыфхэм зэккыи нахъ мэхъанэ зэрэгу ыккы зыгъэгумэкыхэр юфхэу квалэтыгъэхэм ащы-

шых мэкъумэш хызмэтыр кызырелыхыгъэр ыккы ащ икыоу пылтынхэ зэрамылгъэ-кыжыырэр, ныдэлфыбзэм изэгъэшлэн кын зэрэхъугъэр, Шъачэ шыклошт Олимпиадэм кыпыкырэ юфыгъохэр.

Псышлупэ район администратциеи ипашэу В.Филоновым кылуагъэхэм цыфхэр ашлогъэшлэгъонэу ядэлугъэх. Чыплэ зыгъэлорышлэжыплэхэм япашэхэмрэ «Адыгэ Хасэмрэ» зэгурыланыгъэ азыфагу илэу юф зэрэзэдэшлэрэр апэу ащ кыыхыгъэщыгъ. Джащ фэдэу, кымэфэ Олимпиадэу Шъачэ шыклоштым иоргкомитет икомиссие изэхэсыгъоу шылэ мазэм Москва шылагъэм апэрэу шапсыгъэ лъэпкъ цыккы иугъу зэрэшашыгъэр кылуагъ. Зэхэсыгъом шыагъэунэфыкыгъ шапсыгъэхэр квалэу Шъачэ зыдэшылэ чыгум егъашлэм зэрэшыпсэугъэхэр, непэ ясоциальнэ-экономическэ шылакэ ыккы ялэпкъ культурэ хэхъоныгъэхэр ягъэшлыгъэнымккы лэпылгъу зэрышыклагъэр.

— Олимпиадэм зышчыфагъэхъазырыр уахътэми, ар рагъэклокы зыхъуккы шапсыгъэ лъэпкъым игумэккхэмрэ илофыгъо шхъалэхэмрэ яштыпкыу аналэ къазэрэтырагъэтыштыр зэхэсыгъом кышыхагъэщыгъ, — ело В.Филоновым. — Псышлупэ ыккы Тлосэ районхэм ащыпсэурэ цыфхэм ясоциальнэ шылакэ кызырэлэтыштым нэмыккы адыгъэхэм ятарихэрэ якультурэрэ афэгъэхыгъэ проектэу агъэхъазырыхэрэр гъашлэм шыпхырышыгъэнхэмккы лэпылгъу кызырафэхъуштыр квалуагъ. Юфхэм алыпшлэшт цыфхэм унэшъо пытэхэр афашыгъэх.

Адыгэ лъэпкъым итарихъ кызылотыкырэ сценэхэр, нэмыккы амалхэр Олимпиадэр кызылэуахы зыхъуккы ыккы ащ изэфэшлыжыгъом агъэфедэштых, зэрэдунаеу кыарыкырэ цыфхэм ахэр алгъэгъуштых. Олимпиадэм икызылэхыгъо тегъу Краснэ Полянэм адыгэ лъэпкъым фэгъэхыгъэ культурнэ-этнографическэ комплекс кышхызылауахышт.

НЫБЭ Анзор.

«Тлотэжыынккы къэнэжыыгъэр бэп»

— Апэу кызырэгъагъэ сшлорыгъоу тилофшлалэ амалхэр ары, — ело Лыхъурэ Риммэ. — Мы унэ цыккы закъоу плэгъурэр ары тилофшлалэри, архивыр зычлэтри, къээрэщэхэрэр зышхызэгъаттхэрэри. Арышъ, къээрэщэхэрэр зэготтхэнхэу кызырэкхэмккы, бырсыр тызхэтыр. Компьютерхэр, нэмыккы аппаратхэр зэпшлалэхэу столхэм атетых, атетыхнхэ плэккынуу шытэнп. Ащ фэшл нысашъм хэлэжыэнэу къаглохэрэр зэккы, агу кыгтыфхэккыми, тятлэушъ кычлэдгъахъхэрэп, кычлэдгъэхъанхэу тыфаеккы унэ цыккы ифэштхэп. Ныбжыккыхэр чэфынхэ, къэшъонхэ, орэд квалон фае. Ащ фэдэ амал тэ ядгъэгъотын зэрэтымылгъэкырэм фэшл къээрэщэхэрэм янахыбэр Адыгэкалы, нэмыккы чыплэхэм ахэсых.

Ау мы юфым бэрэ пэмылгъэу гъунэ фэхъунэу шыт. Тызшыгугъырэр республикэмккы ЗАГС-м игъэлорышлалэ илэшхъететэу Ехъулэ Тэмар. Ащ лъэшэу ыналэ кыттет, зи-

Теуцожь районым ЗАГС-мккы иотдел бэмышлэу тычлэхъагъ. Зэдгъэшлэнэу тызфэягъэр юфшлалэнымккы амалэу ялэхэр зыфэдэхэр, япшгъырылхэр зэрагъэцэккыхэрэр, сабыи пчъагъэу кыхъухэрэр нахыбэ мэхъумэ е къащэккы, къээрэщэхэрэм къахэхомэ, лэхэрэр нахъ маккы мэхъухэмэ, нэмыккы юфхэу зэрахъхэрэр ары. ЗАГС-м ирайон отдел ипашэу Лыхъурэ Риммэрэ ащ илофшлалгъоу Кушъу Эммэрэ нэгъушлоу кытпэгъокыгъэх, тиупчлэхэм яджэуапхэр тагъэразэу кыратыжыыгъэх.

гугъу къэсшыгъэ шыклагъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэм иуж ит, ащ фэшл республикэм ипашэхэм зэлуклгъу адырилагъ. Пэ-нэжыкыкые еджэлэжыыгъэу агъэцэккыжырым кышхытфы-хыгъэ унишыр зерифэшъуашэу зэтэгъэпсыхъыжыгъэным пэлухъашт ахъщэри кыфатлупшыгъ. Арышъ, тызэрэгугъэрэмккы, тызхэт илээсым ишышхъэлэу мазэ ехъулэу унэчлэхъажь тилэнэу, тэри тлотэжыынэу ары.

Адыккы типашэу Ехъулэ Тэмарэ тызшигъаккы, тызфэныкыоу кытлэклимыгъахэрэ шылэп, лъэшэу тыфэраз. Тэри тлэккы къэдгъанэрэп, кызырэтфэгумэкырэр, кызырэтшыгугъырэр кызырэдгъэ-шыпкыжыштым, типшгъырылхэр шытхэу хэлъу зэрэдгъэцэккыштым, цыфхэу

кытэуаллэхэрэм яфэлэ-фа-шлэхэр зэрафэдгъэцэккыштым тапылгъ.

Корр.: Ар дэгъу, тэри тэлэгъу бэрэ мы унэм тыкычлэхъашъ кыоджэдэхэр нэгъушлэхэу, кышхыфэразэхэу ягъогу зэрэтежыгъэхъажыхэрэр, нэж-лужыхэм яюбилейхэр, илээсыбэрэ зэдэпсэугъэхэм ямэфэккыхэр зэрэхъагъэу-унэфыкыхэрэр. Джы тызфэ-ягъэр ккылэцкылоу 2010-рэ илээсым кыхъугъэхэр зыфэди-зыр, ар ыпэрэ илээсым зэрэфы-штыр тэгъэшлалгъэмэ ары.

Л.Р.: Гъэрэккы районым ккылэцкылоу кышхыгъугъэу тхыгъэр нэгырэ 209-рэ. Ыпэрэ 2009-рэ илээсым а пчъагъэр зыфэдиштыгъэр 203-рэ. 2010-рэ илээсым кыхъугъэ ккылэцкылу пчъагъэу ккыслуагъэм анахъ маккы джыри нэгырэ 30-м

кышхымыккы кыыхэхъо-жышты. Сыда плэмэ тисымэ-джэщ ккылэцкылухэр кызы-щагъэхэрэр отделение хэтэ-пышъ, бзылфыгъэу сабыи кызыфэхъунэу шытхэр Мые-кыуапэ, Инэм, Адыгэкалэ, Краснодар, шхъадж зэшлалэу илэм елытыгъэу ащэх, етланэ тэ кытфэккыжыкы.

Джа сабыи 209-у гъэрэккы кытфэхъугъэм шышэу 106-р шъэожыкы, 103-р пшгъэшгъэ-жыкы. Анахыбэу цлэу афа-усыгъэхэри ккыслон: шъэожы-ехэм — Бислан, Салим, Амир, пшгъэшгъэжыкыхэм — Алина, Арина, Амина. Ау ахэтых егъашлэм зэхэтымыхыгъэхэу ккылэу Аснар, пшгъэшгъэжы-хэу Самия, Рамила, Сальма зыфаусыгъэхэр. Тызхэт илээ-сым иапэрэ мээитлу районым сабыи 38-рэ кыхъухъагъ. Ауш-

тэу клон зыхъуккы, 2011-рэ илээ-сым тичылагъохэм сабыи 240-рэ фэдиз кыдэхъухъанэу тэгугъэ.

Тэухъаблэккы Гъонэжыкыкы зэшхъэгъусэхэу Заурбийрэ Заирэрэ зэ кыхъугъом сабы-итлу кыафэхъугъ — пшгъэ-шъэжыкыерэ шъэожыкыерэ, зы-джагъэхэр Бэла ыккы Батыр. Поселкэу Лъэустэнхъаблэ шышхэ Шкыяев зышхыгъусэ-хэу Алексейрэ Анжеликэрэ лфыгыш къазэдфэхъугъ — Герман, Глеб, Марк.

Къээрэщэхэрэр 124-рэ. Ыпэрэ илээсым елытыгъэмэ, ар 16-ккы нахыб. Мы илээсым имээитлу нысэщэ джэгу зи-лагъэу ЗАГС-м иотдел шыт-тхыгъэр 13. Ахэм ащыш Гъобэкыуаккы Теуцожь Рэмэ-занэрэ Гъуккылэ Нэфсэтрэ шхъэгъусэ бэмышлэу зэрэзэ-фэхъугъэхэр.

Гъэрэккы лагъэр 282-рэ. Ыпэрэ илээсым а пчъагъэр зыфэдиштыгъэр 308-рэ. Рай-онымккы ллэгъэ пчъагъэр ккы-зыгъэиынырэр Лъэустэнхъаблэ дэт хъапсыр ары.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

КомпьютеркIэ чэмхэр къащых

Красногвардейскэ районым щыц СПК-у «Колхозу Лениным» ибылымэхъо фермэу N 1-м шылажьэхэрэм гъэхъэгъэшлэхэр ашых. ИкIыгъэ илъэсым ахэм чэм телытэу щэ килограмм 6217-рз къахыжыгъ, ар ащ ыпэрэ илъэсым зы чэмым къыклахыгъагъэм нахы килограмм 436-кIэ нахыб. ХъызмэтшIаплэм гъэрэкIо пстэумкIи щэ тонн 1709-рз къыцахыжыгъ.

Ащ фэдэ гъэхъагъэхэр ашIынхэм сыда лъапсэ фэхъугъэр? Фермэм ипашэу Светлана Гулак къызэрипорэмкIэ, пстэуми анахь зишIуагъэ къақлорэр былымIус зэфэшхьафхэр афикьущтым фэдизэу зэрагъэхъабырхэрэр ары. Анахъу агъэфедэхэрэр силосыр, концентратхэр арых.

— 2000-рз илъэсым мы фермэм Iоф шысшIэнэу сыкъызылохъэм былымшыхъэ 40-м ателытагъэу Iус килограмм 50 яттыштыгъ. Джы ар нахыбэ зэрэтшыгъэм шIогъэшхо къыкIэкIо, — къеIуатэ Светлана Гулак. — Тизоотехник Iусхэр зэрдгъэфедэштхэ шыкIэхэр дэгъоу кыредзэх. Ар зэлытыгъэр чэмхэм щэу къатырэ пчъагъэр ары. Силосым ыкIи концентратхэм афэшхьафэу тичэмхэм ятгъэшхык жмыхыр ыкIи белокхэр бэу къэзытырэ фэшхьаф Iусхэр. Арэуштэу Iофхэр зэрэзэхатцэхэрэм ишIуагъэкIэ,

икIыгъэ илъэсым игъэмафэ фабэу градус 40 зыщIэм и фермэм щэ тонни 5-м ехъу къыштыгъыжыштыгъ, чэм пэпчъ телытагъэу щэу къыкIэтхыштыгъэр килограмм 20-м хъазырэу нэсыштыгъ.

БылымIусхэм ягъэхъазырын фэгъэгъэгъэ бригадэм дэгъоу Iоф ешIэ. Мэкъум игъэхъазырыгъом мы бригадэм хэтхэр чэным сыхъатыр щым уцыр зыщаупкIэрэ чIыплэм макIохэш, комбайнэу «Клевер» зыфиIорэм Iоф рагъашIээ, люцернэ цIынэу тищыкIэгъэщтым фэдиз агъэхъазыры. Джащ фэдэу чэмхэм якъэщын тыфемыжъэз, пчэдыжым сыхъатыр тфым уц цIынэ упкIэтагъэу былымхэм ядгъэшхыштыр фермэм кырагъэуалIэ. Чэщ-зымафэм къыкIоцI былымхэр зэрагъашхэхэрэм ыналэ тырегъэты фермэм изоотехникэу А. А. Шақлом.

Чэмхэм щэу къақлахырэм

хэхъоным фэзыщагъэхэм зыкIэ ащыц ахэр зычIэтхэ къақырхэр дэгъоу зэрэзэтырагъэлпсыхъагъэхэр. ТапэкIэ мыш ижыкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу чэмхэр къышащыштыгъэхэмэ, джы щэр зэрықлорэр агъэпсыгъ, къақырым сомэ мин 70-рз зылыати къашъфыгъэ компьютерыр чIагъэуагъ. Ар яIэпыIэгъоу чэмхэм якъэщын фежъэх, джащ фэдэу чэмхэр кызыррашхэрэ аппаратхэр агъэкъабзэх. Чэмыщым ышIэнэу къэнэжыырэр чэмым екIолIэнышъ кызыррашхэрэ ап

паратыр ышхол пилъхъаныр ары. Щэу чэмхэм къақлашхэрэр ащ тегъэлпсыхъэгъэ унэу яIэм къеIуалIэ, ащ шаукъэбзышъ, ваннэм рагъахъо. Щэр зыщэшт машинэм еIанэ ащ щэр кырещышъ, зыдищэн фаем лъегъэIэсы.

— Джы тызыхэт лъэхъаным фермэм IофшIэн зэфэшхьафхэу шызэшIотхыхэрэм фэдэу къатырэр нахыбэ хъугъэ, — еIо Светлана Гулак. — ТапэкIэ зы чэмыщым шыхъэ 43-рз фэгъэгъэгъагъэмэ, а пчъагъэр непэ 58-м нэсыгъ. Илъэс зауэлкIэ узэкIэIэбэжымэ, фермэм тет чэм пэпчъ телытагъэу чэщ-зымафэм щэ килограмм 18 къыкIахыштыгъэмэ, джы а пчъагъэр тэ килограмм 40-м нэтэгъэсы. Былымхэр псы егъэшхогъэнхэри нахышIоу дгъэпсыгъэ. ТапэкIэ шлангымкIэ псы зыщешхохэрэм арыдгъахъоштыгъэмэ, джы ари автоматикэмкIэ зэшIотэхы.

Фермэм пстэумкIи мы лъэхъаным къащырэ чэм 275-рз шаIыгъ. Ахэр кызыллылфэхэу рагъэжыагъ. Мы уахътэм чэм пэпчъ щэу къыкIахырэр килограмм 25-м къыщыкIэрэп.

Къақырхэм Iусхэр къащэ-лэгъэнхэм пае тракторэу «Беларусь» зыфиIорэр фермэм шагъэ-федэ. Былымхэм Iусхэр заритхэкIэ, тракторым тес механизаторым ебзыр гъэтIылылIэм рещалIэ. Ащ бжж силосэу чэмхэм арагъэшхыштыр къещэ. Чэщ-зымафэм чэмхэр тIоуцогъо къащых.

Фермэм тет къақырхэм ащыц тышIуақлагъ чэмыщэу Александр Хархановым.

— Сянэ былымэхъо фермэм илъэс 42-рз шылэжыагъ, ащ

сыригъусэу бэрэ фермэм сыкъақлоштыгъ, еIанэ ащ иIофшIэн лъагъо сэри сытеуауагъ, мары илъэс 30 хъугъэу хъызмэтшIаплэм сыщэлажъэ, — къытфелуатэ Александр. — Шыпыкъэ, зэкIэми зэралгытэрэр чэмхэм ящын бзылфыгъэхэр фэгъэгъэгъэнхэ фаеу ары. Ау сэ лъэшэу сигуапэу сиIофшIэн сэгъэақIэ. Мы лъэхъаным чэм 58-рз кысфэгъэзагъ. ЗэкIэ былым шытыпIэхэр автоматизированнэу шытхэшъ, тиIофшIэн лъэшэу къегъэлпсынкIэ. Сэ чэщ-зымафэм сичэмхэм щэ литрэ 800-м ехъу къақлэсэхы.

Фермэм Александр Хархановым фэшхьаф чэмыщ пэрытхэри щэлажъэх. ИкIыгъэ илъэсым пстэуми анахыбэ зичэмхэм къақлэсхыгъэр Г. Гулаковар ары, ащ чэм телытэу щэ килограмм 6779-рз къыхыжыгъ. Килограмм мини 6-м кырагъэхъугъ чэмыщхэу В. Гайдук, М. Мамедовам, Г. Фиушинам чэм пэпчъ щэу къыкIахыгъэр. Фермэм шылэжъэрэ былымIыгъхэми ящытхэу фэшхьаф къалорэп. Ахэр С. Авраменкэр, С. Зайцевыр ыкIи С. Боговыр арых. ШкIэхъо пэрытхэу яIэх Т. Бабинар ыкIи Е. Хархановар.

КъэтIогъэ пстэуми къахэзгъэхъожы сшIонгъор фермэм тет чэмыщ ыкIи былымIыгъ пэрытхэм ямэзэ лэжыапкIэ сомэ мин 25 — 27-м зэрэнэсырэр ары.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэртбый.

Сурэтым итыр: **чэмыщэу Александр Хархановыр.**

ШЭУДЖЭН РАЙОН КЪЭБАРХЭР

Губгъо IофшIэнхэм афэхъазырых

«Мэзаем ишхъаны-гъупчхэр» зыфатIорэм фэдэ уахътэ мызэгъэгум къыхэкIыгъэп. Зэ осыр къесэу, ащ жыбгъэмрэ ошхымрэ къыкIэлъыкIохэу зэрэщытыгъэм фэшI чыгулэжхэр игъом губгъом ихъанхэ алъэкIыгъэп. Джары къызыхэкIыгъэр бжыхъасэхэм чыгъэшлухэмкIэ яшлүшIэгъэныр гъэтхэпэ мазэм иятIонэрэ кIэлъэныкъо зэхашъныр.

— Мыгъэ бжыхъэ коц гектар мин 14-м ехъумэ, хъэ гектар 1800-м фэдиз хъазырмэ ыкIи рапс гектар 1266-мэ минеральнэ чыгъэшлүхэр алэкIадгъэхъан фае, — еIо Шэуджэн районым мэкъу-мэщымкIэ игъэIорышIаплэ иагроном шхъаIэу ГүтIэ Мурат.

А IофшIэныр зэшIохыгъэным фэшI мэкъумэщышIэхэм аммиачнэ селитрэу тонн 3700-м ехъу ящыкIагъ. Ар зэкI пIоми хъунэу Iахъэзэхэлъ ыкIи фермер хъызмэтшIаплэхэм пасэу къызылэклагъэхъагъ.

Агроном шхъаIэм зэрилгытэрэмкIэ, зэкIэ хъызмэтшIаплэ инхэм икIыгъэ илъэсым ибжыхъэ нахъ пьутэу аммиачнэ селитрэр ащэфыгъ. Мы лъэхъаным

фермер хъызмэтшIаплэ нахъ цыкIлүхэм чыгъэшлүхэр къыз-лэклагъахъэх.

Гъэтхэпэ мазэм иятIонэрэ кIэлъэныкъо мэфэ фабэхэу къыхэкIыгъэхэр агъэфедэхъэз, техникэу зэтырагъэлпсыхъагъэр губгъом ращээз зигъо IофшIэнхэр зэшIуахыгъэх. Мэкъу-мэщымкIэ район гъэIорышIаплэм иинженер шхъаIэу Р. Н. Мэрэтыком зэрилгытэрэмкIэ, гъэтхэ губгъо IофшIэнхэм язэшIохынкIэ ящыкIэгъэшт техникэр зэкIэ агъэхъазырыгъ.

Iоф зымышIэхэрэм субсидиер IэпыIэгъу афэхъу

Мэрэтыкъо Абубэчыррэ Хъабибэрэ яунагъо къуаджэу Хъакурынэхъаблэ лытэныгъэ зыщыфашIэу дэсхэм ащыц. Ахэм кIэлиплI аплүгъ, зэкIэри щыIэныгъэм игъогу шIагъо тырашагъэх.

Абубэчыр илъэс 30-м ехъу псауныгъэр къэухъумэгъэным фэгъэгъэгъэ системэм Iоф щышIагъ, непи ар лъегъэкIуатэ. Хъабибэ къуаджэм дэт универмагым къызыIуагъэкIым IофшIэн ымыгъотэу бэрэ щысыгъ. IофшIэн лыхыухэрэм ягупчэ иучет зыхъуцом, программэу щыIэм елгытыгъэу ежъ иIоф къызыIуахыным фэшI IэпыIэгъу

фэхъушт субсидие кыратэу рагъэжыагъ.

Зэшхъэгъусэхэм субсидиер сомэ мин 59-рз фэдиз хъазыр къалахи, былым пашгъэхэр ащэфыгъэх. Апэу мазэ зыныбжэ шкIитIу агъэпщэрэу рагъэжыагъ.

— IофшIэныбэ зэшIотхым фаеу хъугъэми, — еIо Хъабибэ, — джы тшIагъэм тыкIэгъушIужы. Былымэу тхъугъэхэр мэфэ благъэхэм тищэштых, ахэм ачIыплэ дгъэпщэрэшхэрэ идгъэуцощтых. Джарэуштэу субсидиер тIоф зэхэтщэнымкIэ IэпыIэгъушIу къытфэхъугъ.

Бизнес цыкIум зеушъомбгъу

2009-рз илъэсым къыщегъэжыагъэу районым предпринимательствэ цыкIум IэпыIэгъу фэхъуэгъэным фэгъэхыгъэ программэр шагъэақIэ. Апэрэ илъэсым ащ ифонд зызэхашъэм сомэ мин 300, къыкIэлъыкIогъэ илъэсым сомэ мин 400 Iофым изэшIохын хильхъан ылгэкIыгъ. Мы илъэсым а фондым ахъщэу илгъым хэшIыкIэу къыхэхъо.

— Тирайон мы лъэхъаным предприятия цыкIлүхэу 26-рэ ыкIи индивидуальнэ предпринимательхэу 358-рз щэлажъэх, — къеIуатэ предпринимательствэ цыкIум ыкIи гурытым IэпыIэгъу афэхъугъэнымкIэ район муниципальнэ фондым ипашэу Шыынэхъо Аскэрбый. — Районым щыц нэгъыри 150-у Iоф зымышIэштыгъэхэм тифонд IэпыIэгъу алэкингъэхъагъ. Ащ фэдэу икIыгъэ илъэсым тIэпыIэгъу зылыгъыгъэр индивидуальнэ предприниматель 11. Ахэм ащыц пэпчъ

сомэ мин 200 IэкIадгъэхъагъ.

Ащ пыдзагъэу Аскэрбый къызэрипорэмкIэ, муниципальнэ фондыр бизнес цыкIум фэшI бизнес-планхэр зэхэгъэуцогъэнхэм ыкIи законодательствэу щыIэм кызыррадилгытэрэм тетэу ящыкIэгъэ консультациихэр зэхэщэгъэнхэм апылгъ.

Севастополь дзэ къулыкъур щехъы

Дзэм къулыкъу щихыным ыпэкIэ Мамхыгъэ щыц Дышъэки Руслан гурыт еджапIэр къыухыгъ, АКЪУ-м илъэпкъ факультет ия 4-рз курс исыгъ, илъэс зауэрэ спорт зэнэкъокъухэм ахэлажъэзэ, пэрытныгъэр къащыдихэу къыхэкIыгъ. А пстэум адакIоу дзэм фэгъэхъазыргъэнхэм фэгъэхыгъэ зэнэкъокъухэми хагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр ащиубытхэу къыхэкIыгъ.

Руслан зышIэхэрэм зэралгытэрэмкIэ, дзэм къулыкъу щихыным дэгъоу тегъэлпсыхъагъэу къуаджэм дащыгъ. Ар зыфагъазэу зэшIуимыхын щымыIэу ары зышIэхэрэм зэраIорэр.

Мы лъэхъаным Руслан Севастополь дзэ къулыкъур щехъы. Урысыем и ХышIуцIэ флот ичастхэу хылушгор кызыгъэгъунэхэрэм ахэфагъ. Ябынхэм псымэу къафитхыхэрэм кызыраритхэрэмкIэ, присягэр ыштагъ, хэ-

гъэгум ыкъо шыпыкъэу зэрэщытыр кыгъэалъагъозэ, зэрифэшIуашэм тетэу къулыкъур зэрихыштымкIэ гушыIэ аритыгъ.

Урысыем ичемпион Джыракъые щыц

Къуаджэу Джыракъые щыпсэухэрэр лъэшэу ыгъэгъушIуагъэх Сыбыр чыжымэ кыкIыгъэ къэбарым. Урысыем идзюдоистхэм язэнэкъокъоу олимпиадэм зыфэгъэхъазыргъэным игупчэу «Тюменьдзюдо» зыфиIорэм щыIагъэм илъэс 17-м ит Къэлэшъэо Заур дышъэ медаль къыщыхыгъ.

Заур килограмм 60 зионтэгъугъэу Тюмень щызэнэкъокъугъэхэм ахэтэу уогъуиэхэ зэбанэм зыми ригъэхыгъэп. Джарэуштэу дышъэ медальыр къыдихыгъ.

Мы лъэхъаным дзюдоист ныбжыкIэр къалэу Лабинскэ дэт училищэу программистхэр зыщырагъаджэхэрэм иятIонэрэ курс ис. Къоджэ еджапIэм зычIэсым тренерэу иIагъэхэр Акъушхэу Мыхъамодэрэ Бисланэр, джы зыгъасэрэр Нэгъой Рэмзан. Кыблэ федеральнэ округым пэрытныгъэр щыубытыгъэным фэгъэхыгъэ зэнэкъокъум хэлажъэзэ, Заур апэрэ чIыплэр къыдихыгъ. Урысыем ичемпион гухэлъэу иIэр Европэм ыкIи дунаим апэрэ чIыплэхэр ащиубытынхэр ары.

ТХЪАЙШЪЭО Тасим.

БАТЭЖЬО Къунклыкъо икхэщэгъу зэхъум, пшгъэшъ маклэп ыщэным клэнэцыхъу кыфеплэкыхъуштыгъэр. Ау мо клэлэ ищыгъэ дахъу илэсагъэкли, илэдэбныгъэкли зыхэтхэм къахэщыштыгъэм Мэджыкъо Сымсүрэ кышцагъ. Ар къыдамыгъакло ашюигъоу зыгорэхэр пыллыгъэх. Клалэм янэ-ятэхэри зэрагъэзафэхъэ, ежъ Къунклыкъуи, ыш Джанхъоти зи ямылажъэми, алон агъотыгъ. Ау кызыхэкыхъгъэхэ Татэжъохэр анахъ псэуаклохъу, лэжъаклохъу чылэм дэсыгъэхэм ашыштыгъэх.

Сымсүрэклэ гумые тлэклу кызыкыхахъштыгъэр хэтэрыклхэм ялэжъын пыл кыныр зэклэ ежъ ыпшгъэ кыдэфэным зэренэгъуштыгъэр ары ыкли фэгъуитлугъ. Ау етланэ Сымсүрэ Къунклыкъо кызыдэклэм, тхъагъэпцыхъгъэшхо хэлъу, жэмыланэу пчэгур унагъом псынклэу щыуытыгъ. Джанхъот нысэм едэожъу, агухэр зэфэмышлоу, джэгъогъу нэмылпыр азыфагу илгъ хъугъагъ. Ар кыфигъэгъунэу щытыгъэп нысэм ыкли шлэхъу шхъухъэхэр шъэфэу кыдызэрихъэхъу ыублагъ. Ащ фэдэ гуцаф зымышлыштыгъэ ипщи лудэнэклэ зэфэшхъафхэр зэблыгъэхъу кофе фыхитакъоштыгъэх. Джанхъот янэшыпхъоу Чэбэхъан ахэм цыхъэ афимышлынэу, джащ фэдэу фызэхышыхъагъэм епщи, бгыбзэ горэхэр кыфипчыи, ригъэшъуагъ.

Нысэ хылэ мэхъаджэм ыпкъ кыкыхълэ Джанхъот къалэу Мыекъуапэ клэжынэу зыфигъэхъазырыштыгъ. Нысэм ыгъашхэмэ кыжыжъу осыетхэр Чэбэхъан кыфишлыштыгъэх.

Сымсүрэ шхъухъэм пымыклэу пыллыгъ, чыжъу клорэ гупшысэ шъэфхэм ренэу ахэтыгъ. Чэбэхъан джэнчылдз лэзагъ, адыгэ шъолбырым ащ нахъ лэзэ имысэуи алгытэштыгъэ. Шъыпкхэр зэклэ кылотэнэу джащ фэдэ лэмыр илагъ. Сымсүрэ лэфшлэным зыщызыештыгъ. Кызыхэхъагъэмэ ятхъагъэпцыхъын ыльэкыхъгъ: пчэдыжкхэр жъу клэаджэмэ хатэм хэмыхъу, унэгъо клэцым уахътэр щыгъаклоштыгъэ техъон-клэлъынхэр ыутхыпкыхъ фэдэу, къумгъаныри ылыгъу унэм кыкыхъти, пчэ-лупэм псы тлэклу тыриутхъу зыригъэшлыштыгъэ. Ащ пае Къунклыкъо янэу Аминэт ыпшгъэ дэклын фаеу хъуштыгъэр багъэ: чэмыр ышыштыгъ, шэр ыгъажъоти, къуае рыхыштыгъ. Унэгъо хъызмэтыр зиухыклэ хатэм хэхъажыштыгъ, хэтэрыклхэм хъупхъу адэлажъэштыгъ. Унэм кыхъажымыи, пшэрыхъанэу игъо фифэжыштыгъ. Аминэт гъэсэпэтхыдэ фэдэу нысэм зыгорэхэр риломэ, зыкыфигъэхъу, зыкыригъэпхъуатэу шлоигъуаджэштыгъ.

— Тэри пэклэ псы тешъорэп, зыгори тлэгъугъэ, зыгори тшлагъэ, — гуащэм кырипорэр фимыдэу, къежэдаоштыгъ.

Сымсүрэ унэкъошхэри ыгъэсэжыштыгъэх, ыпшхъэ клыхъэ блэшхъэм фэдэу зэклэми захисэштыгъэ. Зышлоакылышлуагъ, зышлодэгъугъ. Нэджыкъомэ мыхъунэу къахафэрэр ыгу нэмысэу кыригъа-жэштыгъ:

— Ей, мыщ фэдэ губгъэн цыф ешла? Шъузэгупшысэрэр кызыгурылон слэкхырэп. Е гулгытэ горэ шъуимылахэмэ сшлэрэп.

Актыл къаригъэгъотынэу ышыпхъу Джантыгъи, ятэшэу Ибрахъими атырипчээн икхун ыгъотыштыгъ.

— Сэ унэм сисыгъэмэ, мощ фэдэ губгъэн кышхъохъу-лэныеп, — етланэ ицлэцлэн клэхъу кыфишлыжыштыгъ.

Сымсүрэ клалэхэр кызыпэфэхэм, унэм шхъафит шъыпкъэу кыиуцагъ, зэклэри ежъ игъэсэнэу лэф псэуэми ахэбгъуаоштыгъ. Ядэжъ зыкылокли

ышъо кыпычыгъэ, мэфэ зыбгъупшл нахъыбэ ымыгъэшлэжъу ыпсэ хэкыхъгъ. А цы цыхъэгъэ лэуадэм бгыбзэр игъусагъу кычлэкын, Хъалидэ зыуытыгъэ узым уебэныжын плэкыхънэу щытыгъэп. Дунаир зыхъожыгъэм пае лэплэкыхъыер ынэмэ арихъылагъу, ыгу хэкхырэм фэдэу Сымсүрэ шыгъо джэнэ шлуцлэбзэр шыгъуу гышъо кызытыригъаоштыгъэ. Батыкъомэ егъашлэм къалэжыгъэр Сымсүрэ зылэкхыуытэнэу ышхъэ илгъ хылэгъэ шъэфыр джащыгъуми щыгъупшэ-штыгъэп...

— Ари тышылэмэ зыгорэу хъун, — Сымсүрэ игушылэхэм ахилхъагъэр дэгъоу кыгу-рылуагъу Хъамчыу лугушлэзэ джэуап ретыжы.

Пчэдыжкым Джанхъот къазгырыр ышти, хатэм дэхъагъ шхъае, ыпкынэ-лынэ гъэрет гори хэлэп, ыльакъохэр мэклэзых, ылэхэр фэгъэлорышлэжхэрэп. Фэмылэкыхъ хъуи, унэм къэкложыгъ. Аминэт клалэм къехъулагъэр сыдым фишлэна, ащ гу лымытэу тегыхъэ:

— Чылэ клалэр мэбанэ, мэлэтхъо-лэатхъо, тиун, тибын, тилэжыгъэ ало, зыгорэм ыуж

кылышплгъэрэ Джанхъот а зэклэри елгъэу. Ошлэ-дэмышлэу машинэ плыжъ цыклоу дэгъоу ышлэрэ Казбек зэрысыр кыкылолэти, къэуцугъ, гулэзэ Сымсүрэ ащ зыридагъ...

«Тыдэ ушылагъа аломэ, Яб-лоновскэм сшыпхъоу дэсым дэжъ сыклогагъ яслошт», — Сымсүрэ зэклэри кыдылтытэгъахъу ыгуклэ зэреложы.

Тыгурыгъуаеми ямэз лэпчэ зынэсыхэм, «Жигули» цыклур зэклэм щыклодыгъ...

Джанхъот шхэ пэтэзэ лагъэм Сымсүрэ зыкыттриулуби, зыгорэхэр кыпчыыхы, «фы-фыф» ылэзэ хэпцагъ. Джанхъот ащ нахъыбэрэ ышхырым еплтыжынэу фэмыеу, янэшыпхъу Чэбэхъан кызызэрилогъагъу, ычый ыукъэбзынэу унэм илгъэтыгъ.

Иклалэхэр зыплугъэ Джанхъот лажэ рыхынэу Сымсүрэ ыгу къэкыхъ. Нэужым Джанхъот лэф зычишлэштыгъэ Мыекъуапэ кыбгынагъ, шлу ыльэгъуштыгъэ пшгъашгъу Заремэ лэклэ ышлыгъ. Ау илэф дэи кызыхъум, общежитиеу зэрысым кыаригъэщи, къехъулагъэхэр, игуклае кыфилотагъ. Шхъагуащэ имэз, къушхъэхэр егъэшлэрэу кызызэрилогъагъэ инэу зэридагъ гур кыгъэцыхъуштыгъэ. Заремэ ащ нахъыбэрэ гъогум рыклоу ыльэгъуштыгъэ, аужы-рэу теплэжъу кышхъу. Зэ шлу ыльэгъушгъэм, нэбгырэ минмэ къахыгъэм фырилэгъэ гугъэплэшхуэр зэпыутыгъэхэм, джы ежъ игъашлэ сыд ыосэжъа?

Джанхъот ащ фэдизэу зезыдэжыгъэр зэмыжэгъэ тхъамыклагъоу кыфыкъо-кыгъэр ары. Ар зыдэжъ кло-гъэгъэ врачмэ мыхъужынэу къезылуагъэхэри ахэтыгъэх. Дунаим шъэфэу тэхъухъэрэ псэуэри къэшлэгъогагъ.

Ошъогум жъуагъоу итхэр кылыдыкыхъштыгъэх, умышлэмэ жъалымэу кыдэхъашхыкхэрэм фэдагъэх, зэмклэ кызызэклэблэхэмэ, зэмклэ упэбжэжхъу. Адэ джы пшгъаштэм фырилэгъэ гугъэ дахэр аущтэу клэдыжыпцэшта, хъауи зэгорэм кыгъэзэжынэу гугъаплэщыла? Ащ фэдэ гухэкл гузэ-жогъу чыплэ ифэштми ныбжы ышлэныеп.

— Узэпэш, Зарем! Гъашлэм лэпэ мафэ Тхэм шыуегъэдз, насыпшлуи уешл!

Хъалидэ зэрэщымылэжыкхэр Сымсүрэ игопагъ, джы заримыгъэлэгъуи, заримыгъашли шлоигъуагъ. Нэйпсыежъу, цыфмэ зыгори зэхамыхыгъэми, ар жкым зэрихъэрэм фэдэу кышылошлыштыгъ. Нэджыкъомэ япхъу зымышлэжъу, ыгуклэ Батыкхъохэр ригъэуцолэнхъу, уни, тахъти — зэпсэуэри изакъоу кыфэнэнэу, тхъэжъу шылэнэу ары зыфэ-ягъэр. Ары шхъае, Тхэм зэклэ кызызэхы, ешлэ, елгъэ-гъу... Цыф шлулэгъур зиджагъоу, гуклэгъур кызымыдзэу штыгъэм ижъалымыгъэ Тхэм кыфимыгъэгъугъэнклэ энэгъуагъо, мыхъужын уз кыфыкъо-кышъ, ошлэ-дэмышлэу кытефэ, маллэ.

Ары, цыфмэ ало: «Машэ зытырэр, машэм ефэжы».

ШЭУДЖЭН Байзэт

МЭХЪ АДЖЭМ ИЛГЪЭТЪО ТХЭНДЖХЭР

Рассказ

ыжэ ыгъэуцуштыгъэп, жъи клгъэсэпэтхыдэ къафеджэштыгъэ. Зэхэдз имылэу цыфхэри ыушхъаклуштыгъэх.

Сымсүрэ кын зэригъэлэгъунэу фэгъахэп: радиом, телевизорым кылорэмэ, кыгъхэрэмэ шлоклэщыгъоу ядэлэузэ, мафэхэр ыгъаклоштыгъэх. Ар ышнахыжъ Муратэ шломытэрэу шыпхъум кыгыиштыгъэ, ишэн зэблхъунэу, лэф горэм зыфигъэзэнэу кырилоштыгъэ. Ау ежъым ащ риложыштыгъ хъазырыгъ: сыдэнэуи, сыбзэнэуи игъо сифэжышты, арышгъ, сызыфэгъулэн фэдэ слэгъурэп. Ау лэпэршштэм хэтыгъ, зычынысэ унагъом ахъшэу кыхъэрэр аригъэгъотыжыштыгъэп. Ошэккур члэгъи, нэмыкли кылылхъухъэзэ, хэти тыдэ щигъэ-тлылгыгъэри кыгыготыти, ыгъэбыллыштыгъэ. Чылэм, тышым клон зыхъуклэ, ашлуигъэбыллыгъэр имыкыоу, лым иджыбэхэри кызыпилхыхъухъэзэ, къаригъотагъэм нахъыбэр пигъэути, зыдиштыштыгъ. Гъогум зытэхъэрэм шхъамысыжъу лэшлу-лэшлэхэр янэ кыфифиштыштыгъэх. Ащ унагъом бырсыр кыригъэтаджэштыгъ.

Гъомылэу унагъом кыхъэрэр кызыготыштыгъэр Хъалид арыгъэ. Ау кыриути, ар узым зызылэуытым, Джанхъот ышыхэр сымаджэм ыпашхъэ исыгъэх. Хъалидэ щытхъубэрэ шлогъабэрэ пыллыгъэми, ипщ шлопсэклэу нысэр еблэжыгъэп. Ащ лыманцызыгъэ Джанхъот ышлэштыгъ. Зэгорэм ышхъацналэхэр Сымсүрэ зэпиупкхы котлетэу ыгъажъэрэм хыльхъагъ. А чыплэм кырихылылэгъэ Джанхъот ятэ шхэнэу пэтлысхъагъу хъурэр, шлэрэр ыльэгъугъ.

— Умышхы котлетыр, ужэ дэмылхъ! — ыгуклэ къэкууи шхъае, ыжэклэ римылошъоу, шэйтан лэфэ, джынэ лэфэ, теплэхъуки, нэгъэуплэплэгъум Хъалидэ лагъэм кыралхъагъэр зэклэ ыдырыгъ. Лыжыкым

Пчэдыжкхэр пасэу Джанхъот къэтэджыжытыи, унэ цыклум ит гъунджэм клэрытэу ылэпкъ-лэпкъ зэклигъэкыхъштыгъ. Сымсүрэ ар ыгу тэфэштыгъэп ыкли лэбгъу ридзынэу зыгорэхэр ренэу кыгуштышысыштыгъэх. Ахэм зи къарымыкы зэхъум шхъонтлэрымэр тырихъу, лудымыдызэ, ылэгушхъохэр зэриутэкыхъштыгъэх. Зы кортышлу тешлагъу Къунклыкъо хатэм дэтэу гыи мэкъэшхо кыдэоягъу зэхыхыгъ. Гулэмэ лэатэзэ, унэм кыльгъэджыгъэ хъугъэр зыфэдэр ымышлэу ыкли къэуцлэгъ.

— Сыда мыщ ихъухъагъэр? Сымсүрэ ышхъац кьэ-тлупшхыгъу, лынэпс жъуагъэр ыгъагъу, хырихъыркылоу гыштыгъэ.

— Сэ гъомылэу сшлэрэр мыщ ышхырэп ныла. Сыда силажъэр симыхъамелэ лумпэм ышлынэу? — ынэ кыклотэу лым дэгъушлэштыгъ.

Къунклыкъо клэлэ гъэтыллыгъу, рэхъатэу шэн дэгъу ил. Джанхъот мыхъун зи рилуагъэп. Чэщырэ чыен зэримылэкхырэм пае хъэр кыришхэкыхъэ, чылэ урамхэр кыкыхъуштыгъэх, кызымэ-лакхэклэ унэм кыльгъэджытыи, картоф жъуагъэрэ хъалыгъу такырырэ ышхыти, унэм икыхъыштыгъ.

Сымсүрэ Джанхъот зэрэфэмылэгъурэм кыхэкхъу зичэ-зыу шхъухъу дызэрихъаштым егупшысэу шагум дэгъэзэ, Жадэжъо Хъамчыу кылухъагъ. Тутыным пархъуэ ешъо, «лыхъысыхымы» хэтэу хэпсэулуки кылапчэем зыкытыригъэ-клагъу.

— Лэгъунэм узесымыи сэ сыналэ кыптесыдзэгъагъ сыгу урихъу, сыоплэ зэпытыгъэкли сезэщыштыгъэп, — ащ кырилуагъ Сымсүрэ.

— Адэ, — ело Сымсүрэ, — уфаеми, дунаим кыбдэмыхъун шылэп, о узэрэпыл, узэрэбл, — клэщхыштыкыи, ынапшлэхэр дешаех.

итых, о кыпшышлыгъэр сшлэрэп нахъ?..

Джанхъот янэ ащ фэдэу губжыгъу зыкли кыхэкыхъгъэп.

— Лэлэщыр ары зыдэпшэн фаер! — игъорыгъоу нысэм игушылэ кыхесэ.

— Сыда уилофэу кысхэ-лыр, сызкызызэгъэзафэрэр? Мафэ къэси лэбгъу горэ кысэбдзынэу упыл, зэ сауж уикыхъы хъуштыгъа? — Джанхъот бзылфыгъэ мэхъаджэм зыфигъэзагъу зымышхыжыштыгъоу текуо.

— Сыфаеп мы унэм ащ нахъыбэрэ сисыжынэу, — ахъалэрэм фэдэу мэкхыи Нэджыкъомэ япхъу, зэцунтхъыжы зыгорэ дэдэ хъугъэм фэдэу.

Къунклыкъо шъузым ылэмычлэ бэшлагъу «члэсыш», ащ ыгуклэ игъус шхъае, ышнахыкылэ фэгубжынкыи зэришын ышлэрэп. Ежъ Джанхъот кызызэкхылыхъагъэш, еонэу хъазыр, ау ерагъуэ зэтыралажэ.

Къунклыкъо делэп, бырсы-рыр кызызэрыкхырэр дэгъоу ешлэ..., ау зыкли фэамалэп...

Хъамчыу хъуцэпкыи готэу клэзэ Сымсүрэ лууплагъэти, лэшэу зыкыригъэпхъотагъ.

— Жъоныгъоклэ мазэм дунаим ыбгъэ кызызэлуехы, шлу-лэгъум укъеухыжыи, узэрэдзэ, узэрэпцэ. Сыдэуштыгъэ титло тызэлуклэн тлэкыхъштыгъэ? — Хъамчыу ынэхэр кыхъудыдыкыхъу къэуцлэ.

— Арыба?! Къэшлэгъуае тызызэтефэштыр...

Хъамчыу гъунэгъу клал, со-вхозым имашинэ ис, шлоигъор ышлэу есагъ. Зы гупшысэ зэрыгуагъэр: шылэныгъэм кы-хэпхырэр уилахъ, зи ежъ-ежы-рэу зэпыфэрэп.

Сымсүрэ ышыпхъу дэжъ маклоу ылуи, дэжыгъу гъогуш-хом тет, лэлымэкхыер илэ-дэжъ. Мэшыгъоу кыпшы-гъэхъоу шлуцлэ закхэклэ фэпагъэ. Автобусэу къэуцухэрэм ары-тлысхъэрэп, зыгорэм ежъ. Кы-пэмычыжъу кыгъупэм кыотэу

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкъырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхэшIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыж зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэlorы-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышгып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыж ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4280
Индексхэр
52161
52162
Зак. 980

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

ТЕАТРЭМРЭ ШЫПЭНЫГЪЭМРЭ

ЗэрагъэлъапIэрэм ишыхъат

Режиссер цIэрылоу, Урысыем, Къэбэртэе-Бэлъкъа-
рым искусствэхэмкIэ язаслуженнэ ИофшIэшхоу,
Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу ТхьакIумэщэ
Налбый итворчествэ тэгъэлъапIэ, ыгъэуцугъэ спектак-
лэхэм тшIогъэшIэгъонэу тяплъы.

Америкэм щыпсэурэ Натхьо Къадыр ипсесэ тыхыгъэ спек-
таклэу «Мэдэя» зыфиорэр Тхьа-
кIумэщэ Налбый ИофшIагъэ къэ-
зыгъэбаигъэмэ ащыщ. Лъэпкъ
театрэм щигъэуцунэу зыфежъэм

тарихым, лъэпкъ шIэжым, ис-
кусствэм зэхьокIыныгъэу шы-
кIорэмэ гукIэ зафигъэзагъ, зэфэ-
хысыжъэу ышIыгъэхэр тызы-
хэт лъэхъаным къырипхыгъэх.

ТхьакIумэщэ Налбый творче-
скэу Иоф зышIэрэр илээс 50 хъу-
гъэ. Режиссерым ипсауныгъэ
къеIыхыгъэшъ, спектаклэхэр
ыгъэуцунхэ ымылэкIыгоми, те-
атрэр зикIасэхэм, ИофшIагъухэм
агъэлъапIэ. Спектаклэу «Мэдэя»
Лъэпкъ театрэм къызышагъэ-
лъагъом Шэуджэн районым къи-
кIыгъэхэр, Мамхыгъэрэ Хьаку-
рынэхъаблэрэ ащышхэу Мые-
къуапэ дэсхэм яхасэ хэтхэр, те-

атрэм иныбджэгъушIухэр, АР-м
культурэмкIэ иминистрэу Чэ-
мышъо Гъазый еплъыгъэх.

Лъэпкъ театрэм идиректорэу
Зыхъэ Мэлайчэтрэ режиссер
шхьалэу Кукэнэ Муратрэ зэха-
хэм къышыгушылагъэх, шIушIэ
пчыхъэзэхэхэм хэлэжъагъэмэ
лъэшэу зэрафэразэхэр хагъэунэ-
фыкIыгъ. Спектаклэу «Мэдэям»
хэлэжъэгъэ артистхэм Iэгу афы-
теуагъэх.

Пчыхъэзэхэхэм къыхахыгъэ
ахышэр ТхьакIумэщэ Налбый ра-
тыгъ ипсауныгъэ зыпкъ ригъэу-
цожьыным фэшI Iэпылэгъу фэ-
хъухэ ашIоигъоу.

Москва къыщагъэлъэгъошт

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ непэ Москва
ежъагъ. Хэгъэгу икIэлэ шхьалэ спектаклитIу тиарти-
стхэм къыщагъэлъэгъошт.

ТхьакIумэщэ Налбый ыгъэу-
цугъэ спектаклэу «Мэдэя» ыкIи
Мамый Ереджыбэ ипсесэ те-
хыгъэу зэлышIэрэ режиссерэу
КIурацынэ Аскэрбый ыгъэу-
цугъэ «Псэлъыхьохэр» Лъэпкъ
театрэм Москва къышыгъэлъэ-
гъоштых. Мэлылфэгъум и 5 —

6-м тиспектаклэмэ нэбгырабэ
яплъынэу, культурэмкIэ зэпхы-
ныгъэу Москва дытилэр нахъ пы-
тэнэу тэгугъэ.

Сурэтым итхэр: Лъэпкъ те-
атрэм иартистхэр спектаклэу
«Мэдэям» хэлажъэх.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Анахъ цIэрыIомэ
«Ислъамыер» ащыщ

Дунаим щызэлъашIэрэ орэдыло-къэшъокIо ансамблэу
«Ислъамыер» зыхэхацагъэр илээс 20 хъугъэ. Ащ
фэгъэхыгъэ концертэу Краснодар щыкIуагъэм краим
иадминистрация, Беларусым якъулыкъушIэхэр, иску-
ствэр зыгъэлъапIэхэрэр хэлэжъагъэх.

Юбилей зэхэхэм гушыIэ фа-
бэхэр къышауагъэх, «Ислъамы-
ем» къышыфэгъушIуагъэх Крас-
нодар краим ивице-губернато-
рэу Евгений Громыко, краим
культурэмкIэ и Департамент иди-
ректор шхьалэу Наталья Пу-
гачевар, Кубань и Къэралыгъо
Академическэ къэзэкъ хор
ихудожественнэ пашэу Виктор
Захарченкэр, нэмыкIхэри. АР-м
и Къэралыгъо орэдыло-къэшъо-

кIо ансамблэу «Ислъамыем»
ихудожественнэ пашэу Нэхэе Ас-
лъан пчыхъэзэхэхэм къышыгу-
шылагъэхэм, концертым еплъы-
гъэхэм тхьашъуегъэпсэу арило-
жыгъ.

Краснодар краимрэ Адыгеим-
рэ зэпхыныгъэхэм, лъэпкъ ис-
кусствэм зыкъагъэлэтыгъэным
афэгъэхыгъэ пчыхъэзэхэхэр
зэрэкIуагъэм, гупшысэу тигъэ-
шыгъэхэм яхылыгъэ тхыгъэхэр

«Адыгэ макъэм» къыхиуты-
штых.

Сурэтым итхэр: артистхэу

Агъырджэнэкъо Саныетрэ
Элдэрэ СултIанрэ концертым
хэлажъэх.

НЫБЖЫКIЭХЭМРЭ ПIУНЫГЪЭМРЭ

ЯщыкIагъэшъ, ашIогъэшIэгъон

НыбжыкIэхэм япатриотическэ пIуныгъэ лъэхъаным
диштэу гъэпсыгъэным имэхъанэ зыкъырагъэлэтызэ,
дзэм къулыкъушIэ кIощтхэмрэ ныбжыкIэхэмрэ язэ-
нэкъокъухэр Адыгэ Республикэм щызэхэхэх.

Республикэм истадионэу «Юно-
стым» мэфэкум къышызэIуахы-
гъэ зэлукIэгъум кIэлэеджакIохэм
яшIэныгъэ имызакъоу, къулай-
ныгъэу ахэлъыр, яIэпэлэсэныгъэ
зэрэхагъахьорэр къыщагъэлэ-
гъуагъ. Мыекъуапэ, Адыгэкъа-
лэ, Шэуджэн районым якIэлэ-
еджакIохэу гушыIэгъу тызыфэ-
хъугъэмэ тагъэгъушIуагъ. Дзэ-
кIолI шъуашэхэр ащыгъых, шэн-
хэбзэ дахэхэр агъэлъапIэх.

Шэуджэн районым икоман-
дэу Кьонэ Хьалидэ пэщэныгъэ

зыдызэрихьэрэм хэт кIэлэеджа-
кIохэу Къудайнэт Аминэт, Къыкъ
Заринэ, Аулыэ Асыет, нэмыкIхэри
мышц фэдэ зэнэкъокъухэм ахэла-
жъэхэу, шытхъуцIэр къащыдахэу
зэп къызэрэхэкIыгъэр.

ДОСААФ-м хэтхэм, патриоти-
ческэ пIуныгъэм пылхэм кIэлэ-
еджакIохэр аIулагъэх. Респу-
бликэм испорткомитет зэхэщэн
Иофыгъохэр дэгъоу зэрехэх.

Сурэтым итхэр: Шэуджэн
районым икIэлэеджакIохэр.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

